

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 — „
Pe 3 luni . . . 7 — „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERTIUNILE

se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis co tă șirul 20 h.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Naționalism și tradițiune.

— De vorbă cu d. Maurice Barrès. —

Paris, Iulie.

Acei cari vor da odată seamă de prefacerile prin care trece societatea franceză din zilele noastre vor vedea, desigur, în banala, în neînsemnata ședință a Camerei din 27 Iunie 1912 un eveniment memorabil. Căci data aceasta va figura o linie de demarcațiune foarte netedă, foarte precisă între spiritul francez dela 1870 până astăzi și acela care va stăpâni acest neam în viitor.

În sala cea mare din Palatul Bourbon s'a desbătut în aceea zi asupra recente răscoale din Maroc. Nici o interpelare remarcabilă, nimic neobișnuit; deputații aveau aerul quasi — indiferent al ședințelor de puțină însemnătate. Glasurile oratorilor răsbăteau liniștit prin murmurul vag al amfiteatrului. Și când s'a sculat să vorbească d. Jean Jaurès, nici un fremăt nu s'a iscat printre deputați.

D. Jaurès a vorbit întocmai ca alte dăți în astfel de împrejurări. A cerut, ca întotdeauna ca Franța să-și retragă trupele din Maroc. A rostit cuvinte sonore împotriva războaielor, după cum îi e obiceiul. Și a încheiat cu făgăduința că nu-și va da votul pentru acordarea de trupe noi generalului Lyautey.

Aplauzele slabe ale câtor-va socialiști i-au primit discursul. Apoi, nimic. Aceiaș atmosferă placidă stăpânea în Camera deputaților francezi. Și guvernul n'a răspuns dlui Jaurès prin nici unul din membrii săi.

L'am văzut pe ilustrul orator socialist reluându-și locul în extrema-stângă și schim-

bând câteva cuvinte cu vecinul său de bancă. Chipul îi era senin, nici cea mai ușoară animație nu-i încălzea privirea. Dealtminte, în tot timpul discursului său, glasul îi fusese potolit; era vădit că vorbea, nu vreau să zic fără convingere, dar fără încrederea că va produce efectele lui de odinioară.

Impresia mea însă a fost că, cu începere din aceea zi rolul d-lui Jaurès e pe sfârșite și că pentru Franța a început o epocă nouă de reculegere, de prospățime, că spiritul de exagerată umanitate care a domnit atâția ani printre francezi și care le-a făcut atâta rău, a dispărut, înlocuit de o mai strânsă și o mai pozitivă înțelegere a nevoilor sociale, peste care plutește, peste care va pluti iarăși norul trandafiriu al idealismului, al întoarcerii la tradiție.

Franța se regenerează. Franța evoluează. O epocă întreagă este simbolizată în eminenta personalitate a d-lui Jean Jaurès. Nimeni nu s'a gândit vre-odată să facă proces de intenție acestui mare orator; cu toții ne dăm însă seamă că tirănia — da, tirănia socialismului nu mai are în această țară efectul pe care-l avea acum câți-va ani. Între deputatul Jaurès, ale cărui discursuri, ale cărui polemici vehemente cu guvernul aveau darul de a produce furtuni în camera franceză între Jaurès, grandilocventul acuzator la ale cărui rechizitorii umanitariste ministrii răspundeau cu un fel de teamă, ca și cum ei înșiși ar fi fost de aceiaș părere dar se vedeau siliți de rolul lor public să cugete altfel — între acel Jaurès, zic și Jaurès de acum câteva zile, al cărui discurs n'a avut cel mai mic răsnet, este o prăpastie. Sau mai bine zis, nu Jean

Jaurès s'a schimbat, ci membrii parlamentului, adică întreg poporul francez. Erau semne precuroare ale acestei schimbări și înainte de Agadir; după Agadir însă lumea a avut prilejul să asiste la magnifica renaștere a patriotismului francez; amorf o vreme de dulceagul cloroform al declamațiunilor umanitariste și odată cu el reînțoarcerea la tradiție înfrânează unele porniri vătămătoare, dezvoltate sub înrăurirea unei morale prea libere, rod al naturalismului în literatură și al socialismului în politică.

Și era fatal ca acest socialism să se diformeze, ajungând la odioasa morală în acțiune a unor Bonnot și Garnier.

Rolul socialismului, întrupat în d. Jean Jaurès s'a micșorat dar considerabil în Franța. Caricatura socialismului, simbolizată în persoana antimilitaristului Hervé nu mai e onorată de controversele sociologilor cu bun simț; adepții întemnițatului antipatriot sunt demni cel mult de polemicile șgomotoase ale browningelor polițenești. Dar în vreme ce pernicioasa influință scade, francezii văd nouile lor aspirațiuni întrupate în ilustra persoană a d-lui Maurice Barres, artistul sobru și profund, moralistul pur, naționalistul arzător și neobosit.

Am avut fericirea să-l întâlnesc acum câteva zile pe d. Barres într'un amurg delicios, în fața teatrului Femina, pe Câmpiile Elysee. Eminentul academician privea distrat la copertele ilustrate expuse la vitrinele librăriei lui Pierre Laffite. M'am apropiat de el cu un salut respectuos. D. Maurice Barres mi-a strâns mâna cu admirabila bunăvoință care-l

Din literaturile străine.

Nenorocirea.

De Leon Frapie.

Trad. de Ilie Marin.

Domnul și Doamna Mirvallon erau părinți severi; mai întâi din principiu, apoi din nervozitate și mai pe urmă din obicinuință — căci o pedeapsă dată te ușurează, servește ca paratoner pentru alte neplăceri și intrerupe zilnica monotonie. Unii spuneau că micul Albert Mirvallon arată prea bătrân și că ar fi prea serios pentru vârsta de șase anișori.

Familia locuia într'o vilă cu grădină, cam la cinci minute depărtare de calea ferată.

Într'o lungă amiază, pe la orele cinci, când strălucea încă minunat soarele, veni Domnul Mirvallon dela gară. După dânsul pășea Grapard, un copil rahitic, tâmpit, copil de stradă, de 7 ani, având un carton pentru pălării în mână. Când au ajuns în grădiniță și când a văzut dl Mirvallon închisă ușa dela șopronul cu uneltele, care servea drept loc de arest pentru Albert, răsse plin de veselie și eliberă, marimimos pe fiulul său. Apoi îi strigă, voinde să facă o glumă:

— „Ei cum e asta?! Înainte de-a fi plecat mă-ta a trebuit să se năcăjească iară pe tine? Cum? Ascultă dragul meu — azi a sosit ceasul

să-ți arăt ușa! Te-am tot amenințat de multă vreme cu așa ceva, acum ai să părăsești casa ca o slujnică, pe care o dai afară și — ca să vezi că nu glumesc — de loc — am adus cu mine în locul tău pe Grapard. Da, da, înhoalță-te numai la mine: nu rîd de loc, ai să pleci astăzi...”

În momentul acesta sună cineva la poarta cu grilaj. Domnul Mirvallon deschise poarta, salută pe mosafirul care era — după toate aparențele — un mosafir important, își plecă capul înaintea lui, ascultă ce-i spune domnul, îi răspunse și părăsi cu el împreună casa, fără ca să se mai gândească măcar o clipită la Albert, fiul și la micul Grapard.

Un moment s'au privit amândoi copiii posomorît unul la altul. Albert medita asupra verdictului irevocabil: ai să fi dat afară! Era esclusă orice îndoială, căci urmașul său era doară de față.

Grapard nu-și poate lămuri situația, atâta pricepe doară, că trebuie să stea aici, fie chiar și numai pentru cele zece centime cari i-le dăruise de obicei. Albert, pe de altă parte, este obicinuit cu nenorocul și de aceea i-ar veni mai bine la socoteală să i-se îndeplinească osânda imediat. Plin de o durere resignată pășește el spre Grapard, îi întinde mâna și-l conduce în casă. Și începe, după metoda mamei sale, metodă bine cunoscută de dânsul, când mama dă informații unei servitoare, care a intrat de curând:

„Așa, înainte de ce plec, am să-ți arăt toate de pe aici... Asta este sufrageria. Nu este voie să intri singur în ea, și mai cu seamă să nu deschizi ușa dela bufet. La masă ai să aștepti până ce-ți dau de mâncare. Și să nu ceri vre-o mâncare de două ori... Din câte o pleasă mănâncă tata foarte mult; da să nu te pună păcatele să te uiți la el când mănâncă și să-ți întinzi gâtul. Dimpotrivă, ai să te faci ca și când te-ai gândi la altceva, cu totul deosebit, să te uiți pe fereastră sau la muștele de sub lampa, care atârnă deasupra mesii... Asta-i salonul — să nu îndrăznești să intri singur în el, că n'ai voie să intri dacă nu te chiamă. Înainte de a călca peste pragul ușii ai să-ți speli mâinile și să-ți cureți nasul. — Acoalea, în fund de tot, în coridor, este bucătăria. Acoalea ai să-ți cureți ghetelile: într'o zi iai vax, în ziua a doua dai cu scuipat — n'ai voie să iai două zile una după alta vax. N'ai voie să vorbești cu slujnica, dacă o faci și vine cineva, caută repede la curățitul ghetelor: tralalala și slujnica o să întărate focul făcând larmă cu cleștele prin sobă. — Acum avem să mergem pe trepte în sus, în etajul întâi sunt odaile de dormit. Aici doarme tata și mama. N'ai voie nici odată să calci în odaia asta, vezi, e și închisă. Numai în ziua de anu' nou și de ziua nașterii mamei ai voie îndată ce te-ai trezit, ai să vii desculț, ai să săruți pe tata și pe mama, când stau încă în pat și ai să le declamezi o poezie. — Asta are să fie odaia ta. Patu' ăsta al meu l-am avut drag, mi-a

caracterisează. Și fără preambul i-am făcut deputatului de Paris parte de reflecțiile pe cari mi-le-a sugerat ședința camerei din 27 Iunie, despre care am scris mai sus.

D. Maurice Barres mi-a spus, cu glasul său lin și potolît, care contrastează așa de cîndat cu privirea-i energetică și hotărâtă:

— „Au mers prea departe într'adevăr. Dar acest exces al lor e poate cel mai mare serviciu pe care l-au adus Franței. A fost o vreme când socialiștii și-au avut menirea lor, ei exercitau un control de multe ori util asupra celor dela putere. Căci Republica noastră nu a fost întotdeauna scrupuloasă cu conducerea interesului public. După nefericita afacere Dreyfus însă, a început debandada. Beția triumfului i-a făcut pe unii să se dezintereze de datoriile lor și evreeii au profitat de acest prilej pentru a întinde mâinile lor hrăpărețe asupra scumpei noastre țări. Când auzeam cuvintele umanitarism, anarhism, antimilitarism, vedeam întotdeauna în dosul lor profiluri semite. Evreeii sunt un element dizolvant, lucrul e prea cunoscut; dar ei sunt mai ales reductibili din pricina lucidității lor, pe care nu o perd niciodată și care le servește a-și urma cu o siguranță rară, în vreme ce cei din jurul lor își pierd sângele rece, opera lor vătămătoare.

„Da, socialiștii au mers prea departe și aceasta poate să fie mântuirea noastră. Francezii își dau seama de orbirea lor de până acum și încep să se reculeagă. Națiunea noastră n'a încetat însă în nici o clipă a număra în mijlocul ei elemente sănătoase, admirabile, cum a avut întotdeauna și cari au făcut-o și o fac încă să fie cea dintâi națiune din lume. Dar aceste elemente minunate au fost văzute prin lumina tulbură a sofistilor de tot felul, părănd astfel denaturate, după cum denaturat și scarbăd ar părea un peisagiu văzut prin niște ochelari murdari.”

Maestrul se opri o clipă, împinse nervos cu vârful bastonului o pietricică ce-i sta în cale, și urmă mai cu însuflețire.

— „Chiar acum în urmă, cu prilejul sărbătoririi lui Rousseau... Niciodată nu voi regreta cuvintele pe cari le-am rostit la cameră cu acest prilej, după cum niciodată nu voi în-

ceta să admir în marele scriitor pe artistul genial și fermecător. Dar, spune-mi d-ta, cum ar fi posibil ca în societatea noastră, și așa destul de sdruncinată să cerem consilii asupra vieții acestui suflet nedisciplinat și semeț, care a inventat mai mult decât a observat, și al cărui sistem de educație ar conveni cel mult unor spirite bizare ca al său, iar nu tuturor cetățenilor unei țări? Nu trebuie să exagerăm nici odată cultul oamenilor mari cari ne-au ilustrat rasa. Să admirăm ce este de admirat, să urmărim pildele bune, să le evităm pe cele rele. Omenirea, ori-ce s'ar spune, nu rămâne veșnic aceeași — dacă nu sufletul omenesc cel puțin societățile omenești. Este bine să considerăm întotdeauna pe cei din jurul nostru din punctul de vedere pozitiv, adică cum sunt iar nu cum ar trebui să fie. Rousseau a făcut vremei care i-a urmat imediat mult bine și mult rău — de ce să-l primim în bloc și să ne extaziăm până și în fața dezastrelor pe cari le-au pricinuit societății extravagantele lui?”

Și după o clipă de tăcere, d. Barres îmi spuse:

— „Există în trecutul fie-cărui popor un mănunchiu de fapte admirabile, de pilde rare, care sintetizează tot ce acest popor poate avea ca virtuți și cari se numesc credințele și virtuțile strămoșești... Să le păstrăm cu sfințenie, căci în ele regăsim esența cea mai prețioasă a neamului din care ne tragem. În trecut găsim încheiate cele mai admirabile condiții ale vieții, căci virtutea strămoșească este întotdeauna cea mai scumpă moștenire a posterității. Și ori de câte ori soarta s'ar arăta vitregă față de noi, ori de câte ori oamenii în rătăciră lor ar perde busola adevăratei grandori, să ne înturnăm către trecut: în el vom găsi încă vii pildele sufletelor mari de acelaș neam cari au trăit înainte de noi și cari ne-au lăsat, uluitoare de lumină, cele mai nobile exemple de morală, de patriotism, de credință...”

Și eminentul scriitor încheiă cu ochii plini de flacări:

— „Iată de ce vreau ca toți francezii să fie naționaliști, iată de ce doresc din tot sufletul să le insuflu cultul tradițiunii...”

Și iată, adaugă cu umilință scriitorul acestor rânduri, însuflețitoarele și nobilele cuvinte ale ilustrului naționalist francez.

Adrian Corbul.

„Eldorado în România”. Sub acest titlu „Budapesti Hirlap” se tânguie pe o coloană și jumătate de primejdia ce amenință naționalitatea săcuilor emigrați în România. Apelează la întreaga societate maghiară rugând-o să pornească o acțiune generală pentru sporirea școlilor maghiare în orașele României. Se plânge apoi de fenomenul ce se observă la băieții de școală. Aceștia în mare majoritate nu știu o boabă ungurește când intră în școală și unii abia după 4—5 ani de studiu se pot înțelege între oaltă în limba maternă. Spiritul din școală încă lasă mult de dorit. Cu greu se poate deștepta aici în tinerele mlădițe adevărată dragoste față de limba și patria mamă. Pentru a ilustra acest adevăr, B. H. aduce un exemplu tipic. Anul trecut episcopul din Győr Várady Árpád, ca să facă o faptă patriotică, a adus în țară pe speșele sale proprii 25 de băieți de săcui, având intențiunea să-i dea la meserii și să crească din ei patrioți de valoare Ungariei. În scurt timp toți 25 s'au reîntors până la unul în România. Nici unul nu s'a simțit bine în propria sa patrie, de care urmașii lor vor uita cu desăvârșire.

Și B. H. are perfidia să injure România în acelaș articol pentru intoleranța sa națională, acuzând-o că ar uza de cele mai silnice mijloace spre a-și ajunge scopul: desnaționalizarea săcuilor. Perfid și prost în acelaș timp. Doar însuși faptul relatat de B. H., că între cei 25 de săcui aduși acasă nici unul nu s'a găsit care să dorească fericirea din patria mamă, nici jumătate de an măcar n'au putut fi reținuți la sinul dulce de mamă, toți au șters-o, unul după altul, îndărăt în România, unde după spusele lui B. H. îi aștepta cea mai neagră prigonire, — e cea mai eclatantă dovadă de libertatea fără margini de care se bucură porodițele lui Árpád în țara fraților noștri liberi. O palmă mai usturătoare nici că puteau primi patrioții noștri, decât aceea pe care li-au aplicat-o cei 25 de consăngeni ai lor, atunci când s'au întors în noua lor patrie, care știe să le fie tuturor cetățenilor mamă — iar nu ciumă.

Miniștri ungari în Viena. Prim-ministrul Lukács a plecat aseară din Tátra-Lomnicz la Viena, unde va lua parte la consiliul comun de miniștri. Deasemenea a plecat la Viena și ministrul de finanțe Teleszky. În consiliul de miniștri din Viena se vor discuta preparativele ce au să fie

fost ce am avut cu mai drag pe lume. Jos, în în dulap, sunt hainele pentru Duminecă. Dacă te vor strânge ghețele, n'ai să zici nimic — tot ai să le calci până au să se tocească, nu-i așa? Cine e de vină că picioru' tău e mai mare? Ghețele nu pot să crească împreună cu tine! Colca sus, pe scândură, unde nu poți să ajungi, sunt jucării frumoase. Tu n'ai voie să te joci cu ele, că au fost prea scumpe. Dacă o să vorbească oamenii străini despre jucăriile astea, trebuie să bați vesel din mâini... n'ai să capeți jucăriile nici odată, că trebuie să le „păstreze”. Bagă bine în cap ce-ți spun. Subt pat, în coșul al vechiu, sunt jucăriile obicinuite; cu alea ai voie să te joci cât vrei, da nu în odaie, că aici sunt mobile, nici în grădină, ca să nu strici florile, și nu pe uliță, că acolo te pot călca căruțele.

În coș ai să găsești un balon și un titirez. Titirezul ni-l'a cinstit o slujnică de mai înainte, Mélie — am avut-o foarte dragă pe Mélie asta. Nu știi de ce a trimis-o mama dela noi, da Mélie a plâns mult și a zis că e bolnavă. După ușa, care se împinge, după cuptor, am ascuns un pachetel, o bomboană, o bucată de biscuit și o tăbliță de ciocolată. Am învelit toate bine și le-am grișit pentru sora mea ai mică, care încă nu șade la noi, ci la doica ei. Dacă are să vină acasă, mi'e frică, că are să plângă mult, că așa fac fetele ale mici. Dacă o să strige, ai să te prefaci ca și când ai dojenit-o: „Are să-ți tacă gura odată?” Și ai să-i vâri într'o clipă, când n'are să se uite nimeni la tine, bomboana în gură și, dacă

nu s'a potolît încă, ciocolata... Așa, acum avem să ne scoborîm iară pe pragul de jos al casei. Aici, de acățatoarea de haină, e atârnat biciul. La sfârșitul lunii ai să capeți des bătaie. Tata vine acasă și nu vorbește. La urmă îl întrebă mama: „Ei?” El îi răspunde: „Nimic, iară nimic!” Atunci să fi sigur că are să te bată. Fiindecă ai să primești de sigur bătaie, e mai bine să nu aștepti prea mult, ci să răstorni repede câte un scaun sau să faci altă larmă, atunci îți capeți pedeapsa și poți să te duci liniștit la culcare. Dacă suferă mama de migrenă, de durere de cap și dacă rămâne toată ziua în haina de casă, ai să mănânci și atunci bătaie. Așa, acum te-am informat despre toate!”

Albert tace o clipă. Își recapitulează amintirile și vorbește acum, inconștient, în tonul scurt, sacadat, al mamei sale:

— „Toate în tot, e la noi foarte bine. Ce ai să faci la noi? Să fii politicos, să fii curățel, prevenitor, cruțător, cuminte, prietenos, modest, vesel, mulțămît cu puțin, atent, să nu fii curios, să nu pui mâna pe toate, să nu te uiți la toate, să nu iai toate, să nu-ți permiți toate lucrurile, să nu vorbești, să nu rizi...”

„Și acum mă duc. Poti să te așezi aici, pe trepte. Și fiindecă mă dau afară, știi tu ce am să fac? Ce a făcut domnu', de care a cerit mama zilele trecute cu glas tare, în gazetă. O să mă pun pe șinele, pe cari merge trenu' accelerat și soarta are să-și urmeze calea. Nu știi ce va să zică: „Soarta are să-și urmeze calea?” Ma-

ma mi-a explicat-o: acceleratu te ia cu el, tu sbori în sus; dacă sbori, prietene dragă, ajungi departe. De altfel mă gândeam mereu, de când mă tot amenință că au să mă dea afară, să mă duc la Mélie, numai că nu știu unde locuiește. Ascultă, poate că mai viu pe aici, în treacă, după multă, multă vreme. Am să fii mare, am să am barbă și am să port o pălărie veche în cap. Nimenea nu mă va mai cunoaște. Am să încerc să văd pe mama, de departe și poate că o să mi fie foame.

Atunci trebuie să mi promiți, că ai să faci cum a făcut Mélie. Ai să zici mamei: „Vreau să gonesc pe sărăntocul ăsta, că astupă castelul cu pietrii”. Te apropii de mine și — ai să mi întinzi pe sub ascuns o bucată de pâine printre gratii. — De aici înainte ai să porți o șapcă — a mea atârnată în coridor. Adio. Să n'o ții pe cap, când vine cineva...”

Șase ore. Doamna Mirvallon se întoarce acasă.

— „Ei, băiete, de ce stai tu aici, pe trepte? Du-te acasă. Ai adus o cutie? Bine, aici ai zece centime. Rămâi sănătos”.

Ceasul arată șapte fără un sfert. Domnul și doamna Mirvallon stau la masa pusă, în sufragerie. Încă n'au început, să mănânce.

Domnul Mirvallon: „Da, pe la cinci era pe aici. Nu știu ce făcea — am plecat îndată.

...Al naibii lingău! Și zici că nu merită pe-

rezolvite în vederea ședințelor de toamnă ale delegațiilor.

*

Cezarismul în Ungaria. „La Presse associée” publică următoarele dela corespondentul său din Budapesta:

Proiectele de legi ale lui Tisza și Lukács, care tind să ia mandatul oricărui deputat care ar face să placă majorității sunt considerate ca un simptom de paroxisim cezarian nemai pomenit. Dnii Tisza și Lukács sunt considerați ca doi complici ale căror operațiuni nu sunt posibile decât grație extremei slăbiciuni a unui suveran a cărui sensibilitate nu mai e un secret pentru nimeni. Cei doi domni uită cu numai alegătorii pot să retragă un mandat pe care l-au acordat și că, dându-se acest drept Camerei, se răstoarnă principiile cele mai elementare ale parlamentarismului. Cohorta de ziare franceze, germane, austriace, plătite de dnii Tisza și Lukács și în fruntea cărora se remarcă un mare organ german, se trudes din răsuputeri ca să facă să se creadă că țara aprobă toate aceste imposibilități parlamentare. Dar nu-i așa, Tisza și Lukács sunt considerați de toți ungurii ca doi trădători, cari vor intra pe mâna justiției îndată ce afacerile lor va ajunge la maturitate, iar dacă cei doi dușmani ar îndrăzni să dizolve Camera și să ordone noui alegeri, e lucru sigur că și-ar crea o cameră care i-ar declara imediat nedemni de funcțiunile lor și i-ar pune sub acuzare.

*

Principele Eugen în concediu. Cu câteva săptămâni înainte ziarele scriau că principele Eugen a cerut dela Majestatea Sa un concediu mai lung ceea ce i-s'a și acordat, iar postul de inspector de armată ocupat până acum de principe îl va lua fostul șef al statului major, Conrad Floetzendorf. „Fremdenblatt” desminte că s'ar fi luat vre-o măsură pentru ocuparea acestui post. E adevărat că Majestatea Sa i-a dat concediu pe un an și e adevărat și aceea că în curînd principele de coroană Eugen va părăsi orașul Innsbruck și și va disolva curtea somptuoasă. Se va retrage probabil pe una dintre bogatele sale domenii din Austria.

deapsă? Am să-l bat sdravăn. Nu suntem destul de aspri cu el. Ei, Mario?

Maria: Nu l-au văzut nicăiri, domnule Mirvallon. De sigur că s'a urcat în carul cu lapte al lăptarului, care merge la castel... Asta-i obiceiul lui Gallois, să ia pe copii cu dânsul. A mai avut o mulțime de năcazuri din pricina asta.

Domnul Mirvallon: Să mâncăm. El are să mănânce pâine uscată! (Prin ușa balconului, deschisă spre scară, din sufragerie, se poate vedea grădina și o bună parte din peisagiu. Părinții privesc în fiecare moment spre poarta cu grilaj).

Doamna Mirvallon: Nimic. Dacă respir, mi se contrage totul în mine — am simțământul ca și când mi-s'ar smulge inima din mine. Cum fluieră vântul!...

Domnul Mirvallon: Vântul? Nu, este acceleratul de șapte și douăzeci.

Doamna Mirvallon: Nu pot să mâncăm. Ascultă, cred că nu trebuie să-l pedepsim... *N'avem* nici noi totdeauna dreptate. Dacă ar veni acum, ar trebui să-i dăm o sărutare...

Domnul Mirvallon: Va să zică să nu-i zicem nimic?

Doamna Mirvallon: Asta are să aibă un efect cu atât mai mare asupra lui... De câteva clipe văd lucrurile altele... Ar trebui să pretinzi dela un copil să fie numai de față și să se simțească bine... nu mai pot... trebuie să-l caut singură. (Se ridică, plină de teamă).

Domnul Mirvallon: (s'a ridicat și el). Nu trebuie să te mai neliniștești. Avem să știm îndată ce ștregărie a săvârșit — iată că vine păzitorul de câmp. Am dat eu cu socoteală îndată că e vorba de o pungășie.

Doamna Mirvallon: Nu face nimic... Il ierți, nu-i așa, tată, nu-i așa că-l ierți?...

Domnul Mirvallon: (face câțiva pași spre trepte și se întoarce, palid ca moartea, la nevastă-sa). Da... dar... dragă... nu mai pricep nimic... Vine șeful de stație cu păzitorul...

O veche și mare problemă în Brad.

Brad, 6 Iulie.

Nu m'abătusem de vre-o doi ani p'aici. În primele momente după ce ne-am dat jos din vagonașele elegante ale motorului, treceam în revistă locurile cunoscute încă de prin anii școlii. Brusc, privirile ni-se ațintesc asupra unor îngrămădiri de schele, din care se deslușiau zidurile roșii ale unei clădiri la care se lucrează cu mare zor. Totul părea ca răsărit din pământ, în mijlocul livezii înverzite, aci la marginea orașului. O zidire particulară nu putea să fie. E peste dimensiunile obicinuite într'un mic orașel și prea izolată de celelalte case. Nu puțin m'a surprins destăinuirea, că e menită să fie o mare școală ungurească. La porunca statului clădirea se înalță cu o febrilă grabă. Va avea două caturi. O operă monumentală, un colos față de celelalte clădiri ale comunei.

Rostul acestei școli...?

Acei, cari nu cunoașteți Bradul și împrejurimile lui, ve-ți consulta o hartă etnografică. Dacă vă pricepeți la strategie și ați auzit de ideea de stat, de „cetățeni cu buze străine” — îndeosbi de îndărătnicii Valahi — veți deslega și mai ușor această enigmă.

— Mai știm cu toții, că dela înaintași am moștenit un gimnaziu cu 4 clase în Brad. Un gimnaziu gr. or. român. Nu ne-am arătat însă vrednici de scumpa moștenire. De 40 de ani nu s'a mai urnit din loc. Inițierea claselor superioare se amână an de an. Și câtă însuflețire nobilă, câte năzuinți curate și speranțe nu s'au zdrobit pe urma nesfârșitei trăgăneli:

Ne amintim destul de bine agitația de acum 5—6 ani. Lunea noastră, de altcum prea puțin emoționabilă se exaltase pe un moment. Curgeau daniile din toate părțile. Modeste cum erau, se adunase aproape capitalul de lipsă pentru întruparea celei mai înalte aspirațiuni ale culturii române din părțile aceste. „Crișana” făcuse un dar princiar de 80,000 coroane. Să se înalțe Sionul! Au fost cele mai luminoase zile din istoria acestui gimnaziu, ca apoi o apatică condamnabilă, să acopere terenul distrus de micile mizerii și rușinoasele patimi.

— Cunoșcând prea bine adversarii culturii românești ce-ar însemna pentru noi un gimnaziu complet, și-au pus de gând contra-balanțarea, ori chiar nimicirea totală a lui. Arhișovinistul inspector școlar din Deva ne spune, într'o dare de seamă, cum s'au zămislit patrioticele școli din Brad. Câteva consfătuiri între patrioți — mai mult pentru formă, ca să servească guvernului motiv de ingerință — și acelea. O adresă la guvern, se închiriază casa și cu începutul viitorului an școlar, școala civilă era și întrupată. Evident, pentru ca să acapareze tot mai mult elevii gimnaziului românesc, introduc și limba latină. Se vede, că numai greutățile de timp nu puteau fi învinse; pentruca însă de atunci să se fi inițiat gimnaziul. Tezaurul public e la buna lor discreție, încă câteva răsufări și localurile vor fi terminate. Afară de școlile civile, completate prin studiul latinei se vorbește tot mai mult despre gimnaziul de stat, de școli reale și sfântul mai știe despre câte toate. Abia sunt patru ani dela inițierea acestei școli, nici nu ne-am dat bine seama despre ce se întâmplă la Brad și iată-ne pe cale de a fi biruiți. E vorba doar de cel mai

barbar război de exterminare, îndreptat contra ființei unui neam și totul merge după tactica militară.

— Iar noi ce facem? Aruncându în talgerul balanței tot greul împrejurărilor chiar — totuș nu ne vom putea despovăra de păcatul indolenței. Să se treacă odată dela vorbe la fapte! Este dorința tuturor. Să vedem așezată piatra fundamentală și vom acoperi toate lacunele. Mai e apoi o datorie morală nefăcută, față de acei donatori din localitate, cari au semnat frumoase sume în speranța, că vor cruța banii aceia, crescându-și copiii acasă.

Ani dearândul au fost înșelați în așteptările lor, iar acum pe drept cuvânt pot cere înființarea clasei a V-a și completarea treptată a gimnaziului. Să se exploateze interesele localnice cu o adâncă înțelegere și încă cât mai curând, până încă nu e prea târziu. Cerem o deosebită atențiune și o bună chibzuială tuturor celor în situație de a întreprinde însemnatul pas. Să ne înălțăm cu toții sufletele deasupra lutului nevoiaș! Geniul unui neam de foști iobagi, cu o școală de abia câteva zeci de ani, face faima apusului îmbătrânit în cultură. Și suntem mulți. Milioane obläduiește acel geniu. *Urs.*

Descrierea aeroplanului Vlaicu.

De Aurel Vlaicu.

Dintre toate aeroplanele construite până astăzi, aeroplanul nostru e *cel mai simplu, cel mai ușor și cel mai lesne de condus.*

E cel mai simplu, deoarece corpul aparatului, care la alte aeroplan e compus din trei, patru sau mai multe stîngii longitudinale, menținute de o serie de traverse, fixate prin piese metalice și încrucișate cu sârme de oțel, acest corp e format, la aparatul nostru dintr'un singur tub de aluminiu, lung de 10 metri, care poartă cârmele, helicele, planurile purtătoare, nacela și planurile auxiliare — cruciforme — cari formează coada.

Acest tub e calculat să reziste numai la compresiune; toate celelalte forțe lucrînd asupra sârmelor de oțel ce-l armează formînd împreună cu toate celelalte părți ale aparatului, un tot indeformabil.

Aluminiul, cel mai ușor dintre metale, rezistă foarte bine la compresiune, mai ales sub formă de tub. La tracțiune rezistența lui poate atinge maximum 20 de kgr. pe milimetrul patrat de secțiune. — Am profitat, deci, de această calitate, care împreună cu ușurința, fac din el un prețios material de construcție, când nu i-se cere mai mult decât poate da.

La ambele capete ale acestui tub, două manșoane de oțel ghiventuite, provăzute cu un dispozitiv special, permit încordarea tuturor sârmelor aparatului, în acelaș timp și cu un grad de tensiune riguros egal.

Cârma de urcare și coborire, așezată la capătul anterior al tubului principal, de care e fixată printr'o articulație mobilă, e formată dintr'o simplă ramă de irasin curbat și îmbrăcată, ca și celelalte planuri, în pânză cauciucată extra-rezistentă.

Aeroplanul Vlaicu este singurul dintre monoplane care are cârma de înălțare în față. Și i-am hotărît acest loc, fiindcă mai întâi, aparatul dispune în cazul de față de încă un punct de razim înainte, care îl împiedecă să capoteze; al doilea, e știut că efectul cârmelor așezate înapoia planurilor purtătoare e regresiv, pe când al celor așezate înaintea planurilor e progresiv. Am socotit deci, că e mai bine să dispui de o forță latentă pe care s'o poți întrebuița până la extrem, în momente critice, decât să fi redus la neputința de a lupta prin regresivitatea efectului.

Funcționarea cârmei de înălțare se înțelege dela sine: când voini ca aparatul să se ridice, dăm acestei cârme o ușoară înclinare în spre

zenit. Aerul lovește cu putere dedesuptul ei, brațul de pârghie pe care-l formează depărtarea dintre ea și planurile purtătoare, inzecește această forță, mărește unghiul cu care planurile înaintează în aer și când compozația verticală devine superioară gravitației, aeroplanul părăsește pământul, alunecând pe paturile fluide.

Spre a descinde, facem manevra inversă.

În timpul sborului, cârma de înălțime rămâne perfect orizontală și nu e acționată de pilot decât când voește ași schimba, în plus sau în minus, atitudinea. Unghiul de înclinare al planurilor purtătoare, e determinat de poziția în care se află așezat centrul de greutate în raport cu centrul de presiune și aceasta, în mod invariabil, prin însăși construcția aparatului.

§ 2.

Înapoia cârmei de înălțime și chiar pe axul ei de învârtire, se află articulată cârma de direcție laterală.

Această cârmă se compune din două planuri verticale, de formă semicirculară, menținute paralele de două bare articulate, cu cari formează un paralelogram deformabil într'un sens sau într'altul, după voința pilotului.

Când aceste planuri sunt deviate din pozițiunea lor paralelă cu axul mersului, într'o parte sau într'alta, aerul lovindu-le creează o compoziție orizontală, proporțională cu unghiul de deviație și aparatul descrie un ocol în direcție contrarie și de o rază proporțională cu deviația.

Efectul cârmei de direcție, e mărit prin rezistența laterală ce opune aerului planul vertical din coada aparatului și unghiul diedru format de planurile purtătoare.

Grație acestui sistem special de cârmuire, aeroplanul Vlaicu descrie acele curbe de rază foarte mică, ce au surprins pe cunoscători.

Tot pe corpul tubular de aluminiu, la o depărtare de 4 metri de cârma de înălțime, se află fixate în mod rigid, cu ajutorul unor mufe de oțel, planurile purtătoare.

De o formă parabolică și formate dintr'o simplă bară de brad, curbată la etuvă, aceste planuri, îmbrăcate în pânză impermeabilă, sunt cele mai simple și mai ușoare aripi cari s'au construit până acum.

De rama de brad sunt legate două serii de sârme orizontale încordate, după voință, cu ajutorul manșoanelor ghiventuite de cari am vorbit și cără cari converg toate. Răsucirea acestor manșoane, dă o tensiune așa de mare pânzei, încât orice nervură sau traversă e inutilă.

Sistemul acesta, pe lângă că dă cea mai mare ușurință aripei, îi mai dă și minimum de rezistență la înaintare — profilul ei fiind redus numai la grosimea barei. În același timp aripa e foarte ieftină și ușor de construit.

Aripa nu are nici o curbă transversală, curbă, care e dată prin construcția nervurilor la alte aeroplane și a cărei săgeată e așezată cam la prima treime a coardei. Când pânza e bine întinsă, la aparatul nostru, se formează o curbă riguroasă concordantă cu centrul de presiune. Acea curbă nu poate fi decât o curbă optimă, deoarece se află acolo unde în realitate se află centrul.

Printr'o construcție rigidă, nu se poate niciodată ajunge la astfel de rezultat, știut fiind că centrul de presiune se apropie de marginea anterioară a aripei cu cât unghiul acesteia e mai mic și se depărtează cătră mijloc cu cât unghiul se mărește.

Cele două aripi formează între ele un ușor unghi diedru deschis înspre zenit, spre a înlesni ocolurile și plutirea. Ele sunt menținute în această pozițiune, prin patru serii de sârme verticale, cari se leagă cu un capăt la egale distanțe pe marginea aripilor, iar cu celălalt de cele două catargi perpendiculare pe corpul tubular, formând prin tensiunea lor un tot rigid și susținând aripele cu maximum de soliditate.

Planurile purtătoare nu au nici-un fel de mo-

bilitate sau deformare helicoidală (gauchissement) cum e la alte aparate, pentru menținerea echilibrului transversal. Orice sistem pentru păstrarea aceluși echilibru e inutil la aparatul nostru, fiindcă centrul de greutate, foarte coborât, tinde mereu a-l readuce la orizontală, oricari ar fi perturbările curenților aeriani.

Cu toate că constructorii de până acum sunt contra coborârii centrului de greutate, căutând a demonstra că aceasta ar fi o cauză de dezechilibru, totuși practica le-a infirmat teoriile; și câteva aeroplane construite cu centrul de greutate jos — între cari și al nostru — au dovedit cea mai perfectă stabilitate.

S'au propus, pentru obținerea stabilității automate, diferite aparate inventate, cea mai mare parte, de cătră persoane cari n'au practicat aviațiunea decât pe hârtie. Aceste stabilizatoare, cari au de bază principiul pendulului sau deplasarea unei greutăți, sau lichid (mercur), au rolul de a manevra automat sârmele de comandă ale cârmelor, în locul pilotului. Dar pe lângă greutate și complicație mecanică, comanda se va face totdeauna prea târziu; cei cari n'au pilotat nici odată, nu știu că lovitura de cârmă trebuie să fie francă, dar foarte scurtă, cu rizicul de a reveni dacă n'a fost suficientă, sau a lucra în sens contrariu, dacă a fost prea brutală.

Și chiar dacă stabilizatorul ar reuși să opună aerului la momentul potrivit $\frac{1}{2}$ metru de pânză, cuplul n'ar fi mai mare, la 100 klm. pe oră, decât 90 kgr. Se poate oare compara aceasta cu cuplul de restabilire format la aparatul nostru prin greutatea motorului, pilotului, nacellei, etc., cari împreună cântăresc mai mult ca 150 kgr. așezate la vârful unui braț de pârghie de 1m,20 sub centrul de presiune?

De ce am căuta pe căi complicate, stabilitatea automată, când cea mai simplă lege a mecanicii ne-o dă, prin coborârea centrului de greutate?

§ 3.

La capătul posterior al tubului ce formează corpul, sunt așezate în cruce două planuri triunghiulare, cari au aceeași menire ca penele din coada săgeții: adică a o sili să urmeze o traiectorie rectilinie, anulând oscilațiunile.

Tot pe tubul de aluminiu, înaintea și înapoia aripilor, sunt montate pe lagăre cu bile, cele două helice de propulsiune. Ele se învârtesc în sens contrariu, anulânduși reciproc cuplul de torsiune. Acest dispozitiv care aparține exclusiv numai aeroplanului Vlaicu, ușurează mult echilibrul și mai ales ocolurile.

Helicele se mișcă cu un număr redus de învârtituri, fiind comandate cu lanțuri; utilizează, deci, forța motorului în cele mai bune condiții și sunt mai puțin expuse a se rupe, din cauza forței centrifuge.

Sistemul de a dispune axul lor de învârtire în chiar axul planurilor de plutire, e cea mai bună soluție a problemei vitezelor variabile, a căror aplicare e o nevoie imperioasă în aviațiune.

În adevăr, dacă axul helicelor se află în chiar axul planurilor, centrul de tracțiune e înfundat cu centrul de presiune și nu poate să se mai nască un cuplu de răsturnare, dacă una din cele două forțe se mărește în raport cu cealaltă.

Inversiunea sensului de rotațiune se face prin ajutorul unei axe longitudinale, așezată paralel și foarte aproape, sub tubul principal de aluminiu. Această axă, condusă cu un lanț de motor, poartă la partea anterioară o roțiță dintată care angrenează o altă roțiță mai mare în diametru, fixată solidar pe buceaua helicei din față. Helicea anterioară se învârteste, deci, în sens invers axului descris, iar cea posterioară, care e comandată de acel ax cu un lanț, se învârteste, evident, în același sens cu el.

§ 4.

Sub planul purtător se află suspendată de tubul de aluminiu, nacela, în care stă pilotul.

Aceasta e de forma unei bărci și apără foarte bine pe pilot, prezentând în partea din față un fel de semi-torpedo din tablă de aluminiu și un ecran semi-circular din aceeași tablă, spre a împiedeca proiecțiunile de ulei și gaze ale motorului.

Nacela e fixată rigid între cele două coloane de frasin, cari sunt traversate de tubul de aluminiu, trec deasupra planurilor, susținând prin seriile de sârme ce se fixează de capătul lor, planurile de plutire.

Coloana anterioară se bifurcă la nivelul planului, spre a se împreuna din nou la partea inferioară, răsămându-se pe o patină recurbală care trece sub nacelă până la coloana posterioară.

Sub mijlocul rombului, o traversă din tablă de oțel, perforată și profilată, susține lagărul anterior al fusului, motor, al cărui lagăr posterior e fixat de o altă traversă solidară nacellei. Motorul este astfel așezat la înălțimea scaunului pilotului, tot spre a coborî centrul de greutate; el acționează axul secundar descris mai sus, cu ajutorul unui lanț.

Prin poziția în care se află, motorul e ferit de orice lovitură și nu riscă niciodată să strivească pe pilot, într'un caz de accident, cum s'a întâmplat de atâtea ori cu aparatele al căror motor era așezat mai sus sau înapoia pilotului. Rezervoriul cu benzină e destul de deprte, fiind deasupra planurilor, ca astfel orice pericol de incendiu să fie înlăturat.

§ 5.

Șasiul de aterizaj, sau căruciorul pe care aparatul rulează spre ași lua sborul sau spre a lua atingere cu pământul, e compus, la spate dintr'o roțiță analogă roatelor de bicicletă, dar mai rezistentă, fixată înapoi și sub nivelul părții dinapoi a nacellei, cu ajutorul unei furci care comprimă niște spirale de oțel spre a face contactul elastic.

La partea anterioară, sunt două roți de același fel însă mai mari, îmbrăcate ca și cea dinapoi cu cauciucuri pneumatice și ale căror axe se fixează pe două cărji înclinate.

Capătul de sus al cârjilor alunecă în două șghiaburi pe partea superioară laterală a bifurcărei coloanei din față; ele sunt, însă, mereu solțitate în jos de două serii de inele de cauciuc, cari prin elasticitatea lor dau contactului cu solul o ușurință incomparabilă.

Pentru a înlătura puțină îndepărtării roatelor, două traverse articulate le fixează de patina mediană, chiar în planul cârjilor, iar alte două traverse orizontale, convergând până sub locul pilotului, le împiedecă a se da înapoi în momentul lovirei.

Acest sistem, absolut original, face ca contactul cu solul să fie foarte dulce și lipsit de orice pericol. Toate piesele lucrează astfel, că rezistența la orice lovitură se face absolut pe normala ei și e absorbită de arcurile de cauciuc descrise mai sus; ceea ce ar mai rămâne, într'un caz extrem, ar fi suportat de patina mediană, al cărei rost e mai mult un fel de siguranță pentru cei ce încep să învețe mânărea aparatului.

§ 6.

O parte foarte interesantă a aeroplanului nostru, e dispozitivul de cârmuire:

Un volant, prin a cărui torsiune se obține ridicarea sau coborârea cârmei de înălțime, cu ajutorul unui cablu și prin a cărui deplasare laterală se acționează cârma de direcție, acesta e tot sistemul. Volantul nu se mișcă în sens vertical, formând astfel un punct de sprijin mâinilor pilotului. Cei cari au condus aparate a căror cârmă e mobilă în toate direcțiile — cum sunt mai toate — știu cât de penibilă e conducerea lor și vor ști să prețuiască dispozitivul nostru.

FILIALA DIN ARAD,
Bulevardul ANDRÁSSY n-rul 20.
(Palatul Fischer Eliz)
a BAZARULUI DE DANTELE din Budapesta

va aranja
Vânzare ocazională
pentru vară.

Mătăsuri cor. 1'16; materii de dantele dela 48 fileri în sus; dantele dela 2 fileri în sus; Maideire dela 94 fileri în sus; ciorapi de muolin de mătăsă dela 85 fileri în sus; resturi de dantele cu preț scăzut de 50%.

Axul volantului, poartă la mijlocul său o planșă de care sunt legate cablurile cârmei de direcție. Cablurile trec prin niște scripete fixate pe marginea anterioară a planurilor, la o distanță mare de centru, apoi se încrucșează pe alte două scripete înapoia cârmei de înălțime, spre a se fixa în partea opusă, în punctul unde se articulează cârmele de direcție cu traversa ce le menține egal depărtate.

La capătul axului, e o tobă, care înfășură sau desfășură cablul de comandă al cârmei de înălțime. Cablul trece peste două scripete, chiar prin interiorul tubului de aluminiu, fiind astfel liber de orice atingere i-ar putea pricinui rușinea.

Superioritatea aeroplanului Vlaicu.

Din cele arătate în capitolele anterioare, reiese în mod vădit superioritatea aparatului Vlaicu față de celelalte sisteme construite până în acest timp. În acest ultim capitol nu vom face decât să sintetizăm într'un mănunchiu omogen, toate calitățile semănate în timpul descrierii, spre a le învedera mai lămurit.

1. Echilibrul perfect și lipsa de orice pericol de răsturnare, datorite centrului de greutate foarte coborât. Tot grație acestui mod de construcție, oricât de brutal și cu nepricepere s'ar întrebuița cârmele, pendulul format de centrul de greutate va readuce aparatul la normală, împiedicându-l de a se angaja pe un arc de parabolă, care duce la catastrofă, după cum se întâmplă cu toate celelalte aparate. De aci, o altă concluzie:

2. Pilotajul, cu aeroplanul nostru, e foarte ușor de învățat și lipsit de orice pericol.

3. Intrebuițarea a două elice, învărtindu-se în sens contrar pe același ax, anulează cuplul de torsiune produs de o singură elice, cuplu care s'a dovedit a fi atât de periculos prin desequilibrarea transversală a aparatului, în caz de oprire intempestivă a motorului în plin zbor.

4. Ușurința extremă a aparatului, realizată nu prin sacrificarea solidității, ci prin suprimarea corpului și înlocuirea lui cu un simplu tub, suprimarea nervurilor aripilor, a pânzei duble, etc. reducerea căruciorului de pornire la un strict necesar, bine studiat, și bine adaptat oricărei împrejurări. Datorită acestor mijloace, aparatul cântărește 200 kgr., pe când orice alte aparate similare cântăresc între 350 și 500 kgr.

5. Rezolvarea problemei vitezelor variabile, prin confundarea centrului de presiune cu cel de tracțiune în același punct și în același plan. Aeroplanul nostru se ridică și se coboară cu viteza de 60 klm. pe oră, putând întrece 100 klm. pe oră în plin zbor.

6. Direcția redusă la două simple mișcări ce se pot face simultan și nu se pot confunda niciodată. Sistemul de conducere permite a menține cârma cu o singură mână, putând cu mâna cealaltă desfășura o hartă, lua o fotografie, sau arunca o bombă.

7. Din punct de vedere militar, aeroplanul nostru e cel mai propriu oricărui serviciu, deoarece: a) pilotul poate vedea în toate direcțiile, fiind de desubtul planurilor; b) poate plana cu viteză foarte mică, spre a observa bine terenul și după ce a făcut recunoașterea, se poate transporta cu cea mai mare iuteală, spre a comunica, celor în drept, rezultatul; c) grație ușurinței sale se poate ridica în câteva minute la peste 1000 metri, evitând focul inamicului sau atacul altor aeroplane dușmane (aeroplanul nostru se poate ridica pe un unghi mai mare de 30 grade, ceea ce nici un alt aparat nu poate face); d) e foarte ușor demontabil și transportabil, legat de un automobil sau furgon.

Toate aceste calități fac din aeroplanul nostru cel mai bun instrument de recunoaștere ce ar putea poseda o armată.

Dela frați

DIN ROMÂNIA.

Funerariile locotenentului Caranda. În Iași orașul natal al locotenentului Caranda, tragicul său sfârșit a produs o profundă impresie.

Eri a sosit în capitală și tatăl nefericitului ofițer d. căp. farmacist Caranda.

Scena când și-a văzut copilul mort și desfiurată la morga spitalului militar era sfâșietoare.

Bravului ofițer aviator i-s'au făcut ieri, cu prilejul transportării corpului la Iași, onoruri ca și celor căzuți pe câmpul de luptă. Persoane oficiale, camarazi și prieteni, au venit cu durerea în suflet să cinstească memoria aceluia al cărui nume va rămâne înscris în cartea bravilor.

Aprope toți ofițerii din garnizoană au venit să și ia ultimul adio dela camaradul lor.

Sicriul era acoperit de flori și coroane.

După terminarea serviciului divin sicriul a fost scos pe brațe, de ofițeri, în fața capelei. Deasupra sicriului se aflau sabia și căciula de paradă a nefericitului ofițer.

Sicriul a fost depus pe iarbă, iar d. maior Zizi Cantacuzino a pronunțat cu vocea tremurândă de emoțiune, un inimos discurs.

Sublocotenentul Ștefănescu din batalionul 6 vânători a pronunțat și d-sa un discurs.

Cortegiul a pornit apoi, urmat de toată asistența, pe str. Francmazonă, prin piața Matache Măcelaru, până la gară.

În fața peronului gării de Nord sicriul a fost coborât de ofițeri și depus, pentru câteva momente, pe scară.

Acolo, d. general Popovici, secretarul general al ministerului de război a spus următoarele cuvinte, plângând:

„Iubite camarade! În numele M. S. Regelui, ești decorat cu „Virtutea Militară”. La Iași, când se va deschide sicriul, ți-se va pune decorația pe piept, iubite camarade”.

DIN BUCOVINA.

Cătră publicul mare al Românilor bucovineni. Aducem la cunoștința tuturor Românilor, că „Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina” a trimis tuturor onor. proprietari mari, preoți, învățători, funcționari și primari comunali următorul apel:

P. T. Domnule,

Recensământul din urmă ne-a dovedit, că numărul aceluia care simt românește și vreau să fie Români e mai mare decât ar dori cei ce contestă caracterul românesc al acestei țări. Un curent puternic de a salva românismul în comunele mixte a pornit tocmai în anii din urmă, și din toate părțile răsună glasuri de poporenii, cari cer școli românești pentru copiii lor, pe cari vreau să-i crească în limba și cultura strămoșească.

„Societatea pentru cultură” a crezut că nu și poate îndeplini misiunea sa culturală mai bine decât sprijinind din toate puterile aceste năzuințe frumoase, și în cei din urmă doi ani a jertfit aproape toate venitele sale pentru ajutorarea și întemeierea de școli românești în comunele, cari, i-au cerut ajutorul. Suntem convinși, că ceea ce astăzi se poate ajunge, mâine nu va mai fi cu puțință și că dacă nu vom aduce acum jertfe, peste câțiva ani înzădar am mai încerca să recucerim pentru cultura românească o parte însemnată a Bucovinei.

Dar puterile noastre s'au istovit și nu mai putem ținea față cererilor insistente și adesea înduioșătoare ale poporenii români cari cer înființarea de școli românești sau au înființat școli pe cheltuiala lor și nu au destule mijloace de a le susține. De aceea ne vedem nevoiți a ne adresa boierimeii, preoțimeii și învățătorilor,

funcționarilor, cantorilor bisericesti, gospodariilor și tuturor Românilor de bine, rugându-i să ne deie obolul lor, spre a putea trece peste acești cinci ani*) în care se va decide victoria culturii românești pe plaiurile Bucovinei.

Și ne-am putut convinge cu deosebită bucurie sufletească, că Românul nu cruță jertfe, când e vorba de binele neamului său. Începutul l-a făcut adunarea electorală a preoților români din 17 Noemvrie 1911, ținută la Cernăuți. Ea a hotărât cu unanimitate să îndrume o colecție și a predat Societății pentru cultură o listă în care membrii acelei adunări au contribuit cu sume însemnate pentru creșterea unui „fond al școalelor românești în comunele mixte”.

Cunoscând iubirea d-voastră de neam și sentimentele d-v. românești, vă rugăm să contribuiți cu cât vă veți înlesni la acest fond, pe care „Societatea pentru cultură” îl administrează deosebit de averea ei, purtând și o carte specială în care se înscriu numele donatorilor, ca să rămână ca pildă vie pentru generațiile viitoare.

Acțiunea noastră e contemplată pentru cinci ani viitori și vă rugăm ca să semnați pe declarația alăturată suma anulată pe care veți avea bunăvoința să o trimiteți în timp de cinci ani consecutivi la adresa societății. Acestei scrisori e alăturat un șec al casei poștelor pentru prima rată; casierul societății noastre se va îngriji a vă trimite asemenea șecuri la timp pentru a vă înlesni plățirea ratelor viitoare (anuale, semestrale, trilonare sau lunare).

Făcând încă odată apel la simțul d-voastră național și mulțumindu-vă în numele sutelor de copilași care doresc să învețe în limba strămoșilor lor, semnăm

În numele Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina — cu deosebită stimă:

Președintele: Dionisie cav. de Bejan, cons. consisterial; vicepreședintele: T. V. Stefanelli, consilier aulic i. r.; secretarul: George Tofan, profesor.

Apelul acesta s'a trimis tuturor Românilor fără deosebire.

Acțiunea prezentă de cea mai mare importanță culturală pentru viitorul neamului nostru, este și trebuie să rămâie acțiunea tuturor Românilor. Față de interesele obștești cu toții să ne întrecem în jertfe pentru înaintarea neamului nostru din Bucovina. Și frații noștri din afară de hotarele Bucovinei sunt invitați, să participe la această acțiune. Rugăm deci onoratele redacțiuni ale ziarelor românești din toate țările să binevoiască a publica apelul nostru și, considerând importanța lui deosebit de mare, să-l recomande din toată inima păturilor largi ale națiunii române.

Pentru comitet: Dionisie cav. de Bejan; secretarul: George Tofan.

*) Legea țării din 30 Ian. 1873 (l. l. t. Nr. 9) hotărăște, că școala particulară poate să devie după 5 ani școala publică.

NAGY JENÓ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La ospătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă
garanță de zece ani.

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA, întru Palatul Merbl.

Operază și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate.

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.

Celor din provincie cărora se recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate.

Cronica externă.

Rezultatul întrevederii din Baltisch-Port. După Agenția telegrafică din Petersburg întrevederea dintre împăratul Wilhelm și Tarul Nicolae a avut caracterul cel mai cordial și aceasta e o dovadă a prieteniei ce îi leagă pe acești monarhi de ani îndelungați. Schimbul de idei ce s'a petrecut între bărbații de stat, cari au însoțit pe domnitori documentează că de ambele părți e fermă hotărârea, ca relațiunile bune tradiționale dintre aceste două state să fie menținute. Schimbul de vederi politice, care s'a extins asupra tuturor chestiilor actuale a întărit convingerea de ambele părți, că vor menține ca state învecinate legătura bazată pe încrederea reciprocă, în interesul păcii universale. Nouă hotărâri nu s'au luat, neexistând de prezent nici un motiv pentru așa ceva. Nici despre aceea nu a putut fi vorba, ca în actuala grupare a statelor să se facă vre-o schimbare, deoarece gruparea actuală are o valoare probată pentru menținerea echilibrului și a păcii europene. Astfel întrevederea din Baltisch-Port e un eveniment îmbucurător pentru că de-o parte e o dovadă a bunelor relațiuni dintre Germania și Rusia, de altă parte e cheazășie valoroasă pentru o direcție pașnică, de care va fi condusă pe o formă politică ambelor state.

Ziarul „Kölnische Zeitung” pe baza informațiilor primite dela întâlnirea din Reval a guvernelor ruse și german pregătește câteva publicări, cari în conținutul lor constată, că cu ocaziunea întrevederii în cele mai principale puncte a politice externe s'a ajuns la o înțelegere deplină. Domnitorii și miniștrii și-au exprimat convingerea, că Rusia și Germania va trebui să meargă mână în mână în interesul menținerii păcii. Trebuie accentuat că nu s'a făcut nici o combinație cu privire la viitorul apropiat. Și consfăturile, cari urmează la Petersburg între cancelarul Bethmann Hollweg și bărbații conducători ai Rusiei vor întări numai definitiv rezultatele de până acum.

Postul ministrului de externe al Franței, Hanoteux, a publicat într'un ziar francez un articol cu privire la întrevederea din Baltisch-Port, pe care o numește de o consfătuire de mare importanță, în cursul căreia în tot cazul nu va rămâne neamintită chestia războiului italo-turc. Ocuparea insulelor din Marea Egeică a adus la suprafață chestia strimtorilor maritime, a cărei regulare o interesează pe Rusia în măsura cea mai mare. Și Franța — scrie Hanoteux — va avea să-și spună cuvântul în chestia aceasta, și-și va ridica cuvântul desigur în favorul păcii. Din cauza aceasta călătoria apropiată a prim-ministrului Poincaré la Petersburg e de cea mai mare importanță.

Încercările pentru terminarea războiului italo-turc. După cum i-se anunță ziarului berlinez „Vossische Zeitung” e iminenta încheierea unui armistițiu între Turcia și Italia. Se vestește că în zilele apropiate se vor întrerupe operațiunile trupelor. Știrea încheierii unui armistițiu încă n'a fost confirmată de cercurile competente, dar n'a fost nici desmintită. În cercurile financiare din Berlin se vorbește, că se străduiește a se mijloci o pace astfel ca Italia să mențină Tripolisul, iar Kirenaica să fie redată Turciei.

După ziarul „Ikdam” ambasadorii Turciei au anunțat, că ambele cabinete: cel italian și otoman și-au exprimat dorința de a se pune capăt dușmăniilor și această dorință au și motivat-o. Ministrul de externe a adus aceasta la cunoștința marelui vizir și în consiliul miniștrilor s'a adus hotărârea, de a se aștepta rezultatul întrevederii din fiordul baltic. În cercurile trăinilor din Constantinopol se dă ca sigur terminarea războiului și încheierea păcii. După „Ikdam” Poarta pretinde în mod stăruitor redarea teritoarelor ocupate de italieni. Ziarul „Ich-

tiham” afirmă, că marele vizir ar fi adus la cunoștința consiliului de miniștri nota puterilor, în care aceste își exprimă dorința de a se pune capăt războiului.

Convictul diecezan din Lugoj.

Condițiuni de primire.

1. Cu ziua de 1 Septembrie n. 1912 își începe al 3-lea an de existență sub ocrotirea Ordinariatului episcopesc al diecezei greco-catolice române, convictul diecezan din Lugoj pentru creșterea tinerimei, care frecventează cursurile școlare dela gimnaziul de stat, eventual și dela școala reală din Lugoj.

2. Convictul este aranjat pentru primirea a-lor 30 elevi. Dintre aceștia 10 vor fi provăzuți cu mâncare, locuință, cură medicală și spălat, fără a plăti ceva pentru întreținere, așezați fiind în locuri fundamentale. Alți 10 vor plăti la an pentru cele de mai sus în trei rate anticipative egale, anume în 1 Septembrie, 1 Decembrie și 1 Februarie câte 50 coroane, laolaltă 150 cor.; restul de 150 coroane se va plăti din fundațiuni anumite.

Pentru complinirea acestor locuri beneficiate s'a scris concurs prin circularul diecezan de dto 12 Iunie 1912 Nr. 1669—1912, cu termenul d 27 Iulie st. n. a. c.

Alți 10 tineri se vor primi în Convict, având a plăti părinții taxa de întreținere de 400 cor. la an, în rate anticipative de câte 100 coroane și anume în 1 Septembrie, 1 Noembrie, 1 Februarie și 1 Aprilie a fieștecărui an școlar.

3. Doritorii de a fi admiși în Convict au să-și adreseze cererile de primire Preaveneratului Ordinariat episcopesc din Lugoj până la termenul pomenit de 27 Iulie 1912. Cererile aceste au să fie provăzute cu extras de botez, testimoniu de pe anul școlar premergător și atestat de revaccinare. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne limpede și exact locuința și posta ultimă, declarând deodată, că cunosc toate condițiunile aceste de primire și că se conformează aceluia întru toate. Pentru răspuns vor fi a se alătura marcele postale recerute.

4. Afară de prețul întreținerii, fiecare elev, așadar și cei stipendiați va avea a plăti la intrarea sa în convict în locul taxei de înscriere de 10 coroane de mai nainte, o taxă de 50 cor., avându-se în vedere scumpetea mare a victualurilor, care se va putea solvi în 2 rate anticipative; una la înscriere, și întru cât dorește a i-se scrobi (întări) rufele, alte 10 coroane pentru anul întreg școlar. Taxele plătite odată nu se vor mai restitui la băeți de aceea, cari în cursul anului școlar ar părăsi convictul.

De didactru și alte spese și taxe ce ar fi prescise la gimnas ori școala reală, au să se îngrijească părinții ori îngrijitorii băeților deosebit.

În vederea taxelor moderate, mai sus înșirate și a scumpetei neobicinuite a traiului, este neîntrecută condițiune, ca plățirea tuturor taxelor să se întâmple cu cea mai mare acurateță. Superioritatea convictului cu părere de rău se va vedea constrânsă a dimitte din Convict pe acei elevi, ai căror părinți ar plăti cu întârziere și neregulat taxele prescise.

5. Elevii vor avea să aducă cu sine la intrarea lor în Convict următoarele obiecte:

- O carte de rugăciuni;
- Patru părechi bune de schimburi pregătite din pânză ori giolgiu;
- Batiste 12;
- Două părechi de ghete (încălțăminte);
- Șase părechi de ciorapi;
- O saltea (sac de paie) și 2 coperitoare

- (cearșafuri) de saltea;
-) două perini și patru fete de perini;
- h) O plapomă și două coperitoare (lepedee) de plapomă;
- i) Patru ștergare;
- j) Cuțit, furcuță, lingură și linguriță;
- k) Patru sarvete;
- l) Un păhar de sticlă;
- m) Perie de vestminte și de ghete.
- n) Pieptene și perii de cap, de dinți și de unghii

Pe toate rufele are să fie însemnat numele băiatului proprietar cu litere cusute. Vestminte neînsemnate după prescriere se resping. Pentru vestminte au să poarte grijă și să răspundă însuși elevii, și au să înștiințeze îndată, dacă ceva obiect le-ar peri la spălătorie.

6. Băieții așezați în convict vor beneficia de următoarele:

a) Locuință provăzută cu mobilierul de lipsă;

b) Vipt (mâncare) complet și anume: la dejun lapte ori cafea cu pâne; la prânz 2—3 plesse, la cină 1—2 plesse; la ojină pâne și poame ori alte de aceste;

c) Spălatul, eventual și scrobitul rufelor.

d) Luminat și încălzit la timpul recerut.

e) Medic și medicină. În cauză de morb mai greu și îndelungat spesele aceste cad în sarcina părinților;

f) Superioritatea va purta grijă, ca elevii mai slabi să fie controlați și ajutamați în studii prin studenți mai buni. Dacă însă cutare părinte ar dori pentru băiatul său instructor deosebit, va avea însuș să solvească onorariul statorit cu știrea și aprobarea superiorității.

7. Elevii sunt răspunzători pentru întregitatea mobilierului, ce li-se dă spre întrebuințare; prin urmare stricăciunile, ce le-ar face în mobilierul convictului, au să le despăgubească părinții ori îngrijitorii lor.

8. Părinții sunt recercați, să binevoiască a trimite fie bani, fie alte lucruri destinate pentru fiii lor, exclusiv și totdeauna la adresa Superiorității, care va controla, ca toate să ajungă la destinația lor și să fie întrebuințate amăsurat dorinței părinților; așa totuși ca ordinea și disciplina din Convict să nu aibă scădere.

9. Elevii la gimnaziu și eventual școala reală vor fi supuși întru toate regulamentelor aflătoare în vigoare la acele institute, și în urmare părinții au a se conforma întocmai aceluia. De aci urmează, că și cei primiți în Convict vor putea rămânea elevi convictuali până când sunt de faptă studenți la respectivele institute.

10. Elevii vor avea a se prezenta înaintea Superiorității în 1 Septembrie n. 1912, însoțiți de părinți sau îngrijitorii lor, unde vor plăti taxele statorite, vor consigna obiectele lor, și vor primi în samă locurile destinate în salele de studiu și de dormit, cum și mobilierul destinat lor spre întrebuințare. Tot cu acel prilej li-se vor da și alte îndrumări, de cari vor avea trebuință.

Lugoj, la 4 Iulie 1912.

Dr. Victor Birlea,
pref. Convictului.

„VÁROSMÁJOR SANATORIUM :: ŞI HYDROTHERAPIE ::

Budapest, Városmajor-u. 64.

Director :

Dr. ADALBERT COSMUTZA.

!S'a deschis!

Müller I. és Fia

stabiliment colector de fabrică, văpsitor de pânuri, curățitor chimic și spălătorie de rufe cu aburi.

Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. eat.)

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curățesc pe cale chimică, ori se vâpșesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albături pentru călcat.

Mari serbări culturale în Arad.

Punerea pietrii fundamentale pentru noua școală de fete.

Sborul lui Vlaicu.

Reprezentările artiștilor noștri.

Cu bucurie putem să vestim azi lumea românești, că sborul de Duminecă al lui Vlaicu, va fi încadrat în o serie întreagă de solemnități, cari să invedereze ca niciodată puterea de viață și aspirațiile culturale ale acestui puternic ținut românesc, aici la barierele apusene ale neamului nostru.

Solemnitățile împreunate cu punerea pietrii fundamentale pentru noua școală de fete s'au fixat cu următorul program:

1. Duminecă, în 14 Iulie nou, la orele 11 înainte de amiază, după ieșirea din biserică, lumea se întrunește în strada Batthyány, la clădirea consistorială, de unde comitetul „Reuniunii Femeilor Române” și publicul participant pleacă, în frunte cu P. S. Sa episcopul, la locul de zidire.

2. Se face sfințirea apei și a locului, prin P. S. Sa episcopul, în calitate și de patron al reuniunii și al școlii.

3. Punerea pietrii fundamentale și cuvântarea ocazională a P. S. Sale episcopului, precum și cuvântarea „Reuniunii femeilor române.”

La amiază P. S. Sa părintele episcop va da un prânz în onoarea reuniunii femeilor.

Sborul lui Vlaicu va avea loc — după cum am anunțat — pe câmpul de lângă pădurea Ciata, după amiază după orele 3.

Seara, la orele 9, în sala hotelului Crucea-Albă vor avea loc prestațiunile artistice ale d-șoarelor Mărioara Dima, laureata elevă a conservatorului din București, Aurelia Poparadu, eleva distinsă a aceluiaș conservator, precum și ale d-lor Const. Calmuschi, Gheorghe Cosma și Aurel P. Bănuț artiști dramatici. Programul acestor prestațiuni asigură publicului o seară de rare delicii și în adevăr ziua aceasta mare pentru aceste ținuturi nu poate fi încoronată mai frumos decât prin aceste prestațiuni ale unor forte menite să devină și ele tot atâtea vii demonstrațiuni ale nobleței rasei noastre.

Trebuie să amintim la acest loc, că până și cele trei ziare ungurești din localitate vestesc ca pe un senzațional eveniment cultural sborul și serbările de Duminecă.

Aeroplanul lui Vlaicu este expus spre vedere publică în sala de joc a hotelului Central. Intrarea 50 fileri de persoană.

S'au făcut cele mai întinse demersuri pentru asigurarea succesului. Datoria tuturor românilor din aceste ținuturi e să facă cea mai viuă propagandă pentru ziua de 14 Iulie nou, Dumineca viitoare.

— *La revedere în Arad, pentru că să probăm puterea noastră de viață tuturor neamurilor din țară!*

Faceți să străbată marea veste pretutindeni!

Internatul „Pavelian” din Beiuș.

În internatul „Pavelian” de băieți din Beiuș se vor primi tineri, cari vor avea intenția a se înscrie de studenți ordinari la gimn. sup. gr. cat. de aici, — de aceea:

Acei părinți, cari doresc, ca pruncii lor să fie găzduți în decursul anului școl. 1912—13 în acest internat sunt recercați, ca recursurile pentru fiii lor să și le înainteze rectoratului acestui institut până în 1 August n. inclusive, pentru că avându-se în vedere numărul cel mare al recurenților, celor însinuați de cu bună vreme, să li-se poată asigna loc în internatul nostru.

În schimbul taxei de întreținere de 410 cor. elevii vor primi vipt întru toate corespunzător și anume: dimineața lapte cald cu pâine; la 11 ore — între prelegeri, — o jimplă; la prânz 3 plese; seara 1—2 plese. Vor primi în acest internat 2 rânduri de vestminte, unul mai calduros de iarnă, altul pentru vară, 1 palton de iarnă și 1 pălărie, toate aceste uniforme.

Toți băieții din fiecare clasă, vor avea în ale studiului instructori pe cei ma buni, iar remunerația ce se dă acestor instructori e socotită în taxa de întreținere.

Se va purta grijă, ca elevii să ia tot la două săptămâni câte-o baie, iar în caz de boală vor fi îngrijiți de medicul internatului și provăzuți cu medicină.

Sunt rugați însă părinții ca în decursul anului să nu trimită băieților pachete cu de-ale mâncării și dacă totuși aceasta nu s'ar putea încunjuera, atunci mâncările sosite la adresa elevilor se vor distribui sub privegherea superiorității, colegiilor elevului din clasa respectivă. Tot asemenea banii sosiți la adresa elevilor vor fi manipulați de superioritatea acestui institut, purtându-se grijă, ca elevii deodată cu încunjuarea luxului să și procure cele de lipsă din banii sosiți și primiți spre păstrare.

Elevii la înscrierea lor în acest internat, vor avea să aducă cu sine: 1 carte de rugăciune, albiturile de lipsă: 6 rânduri (câmeși și subpantaloni); 12 batiste; 6 părechi ciorapi; 3 sarvete; 3 ștergare; 1 sau 2 perini cu 2 sau 4 fețe de perină; 3 ciarșafuri (lepedee) pentru saltea (sac de paie); 2 părechi de ghetă; perii de ghetă; — de vestminte; — de cap și de dinți; apoi 1 peap-tân des și altul mai rar.

De țol respective plapomă elevul nu va avea de lipsă, fiindcă superioritatea internatului s'a îngrijit, ca elevii să aibă fiecare țol călduros-uniform.

Taxa de 410 coroane e de a se solvi în două rate anticipative și anume: prima rată de 200 cor. va trebui solvită necondiționat la intrarea elevului în internat, așa că fără de aceasta sumă nesolvită elevul nu va putea fi primit respective înscris. A doua rată de 200 cor. va fi să se trimită la adresa rectorului, cel mult până în 1 Februarie n. 1913, iar taxa de înscriere de 10 cor se va trimite după ce părintele elevului va fi încunoștințat despre primirea elevului în internat, până cel mult în 15 August n., așa încât fără de aceasta taxă, elevului nu i-se va putea rezerva loc, iar la caz, când elevul deși înscris totuși nu ar veni cu locuința în internat, taxa de înscriere de 10 cor. va trece în favorul internatului.

Cererile intrate după 1 August n. nu vor putea fi luate în considerare.

Toate aceste cuprinse în acest aviz sunt de a se observa atât de cei noi cât și de cei ce au mai fost elevi ai internatului nostru.

Beiuș, la 1 Iulie 1912.

Rectoratul int. „Pavelian” de băieți gr. cat.

Cursurile dela Văleni.

La 1 Iulie v., orele 12, se va inaugura — după cum am mai anunțat — la Vălenii-de-Munte (prin Ploiești; calea ferată județeană Ploiești-Văleni; plecare din Ploiești la 9.20 dimineața) sala de cursuri de vară. Iubirea d-voastră pentru cultura națională, răspândită în formele ei specifice și necesare asupra neamului întreg Vă va îndemna de sigur să luați parte într'un număr cât se poate de impozant la aceste cursuri.

Programul cursurilor:

Virgil Arion, Sociologie.
Gh. Antonescu, Pedagogie.
G. Bogdan-Duică, Pedagogie.
Șt. Bogdan, Curente nouă în chimie.
V. Bogrea, Literaturi străine.
C. Coroiu, conferențiar la universitatea din Iași, Drept român.
D. N. Ciotori, Mitologie și literatură nordică.
N. Cartoian, Din literatura populară.
A. C. Cuza, Economie națională.
N. N. Dobrescu, Istoria Bisericii române.
Constant Georgescu, Budgete.
Nerva Hodos, Tiparul românesc.
I. Hașegan, Horticultura în gospodăria noastră națională.
N. Iorga, Scrisori de boieri și jupăne.
Enache Ionescu, Pedagogie.
Prof. dr. M. Manicatlă, „Câteva chestii de medicină socială și de igienă”.
G. Murgociu, Pământul românesc.
S. Măndrescu, Influența germană asupra literaturii noastre.
C. Moisil, Monete antice din România (trei lecțiuni).
Pericle Papahagi, Din viața Aromânilor.
V. Pârvan, Civilizații italiice.
N. Popovici-Lupa, Viața agricolă românească.
N. O. Popovici-Lupa, Din economia noastră agricolă.
N. O. Popovici-Lupa, Despre asistența publică.
I. Răducanu, Ficțiuni și realități din viața noastră economică.
I. Răducanu, Politica socială.
C. Șumuleanu, Vinurile noastre.
H. Stahl, Cum se vorbește?
I. Ursu, Cuzele mării și scăderii noastre, 3—4 lecții.

INFORMAȚIUNI

Arad, 8 Iulie n. 1912.

Contribuiri la „Fundațiunea ziaristilor rom.”

În favorul fundațiunii ziaristilor noștri au mai intrat la administrația „Revistei Economice” următoarele contribuiri și anume:

Dela „Iulia”, Alba-Iulia	50.—
„Mercur”, Năsăud	25.—
d. Emil Tișca, Năsăud	5.—

Total cor. 80.—

Cu aceasta suna contribuțiilor băncilor noastre pentru fundațiunea amintită se urcă la cor. 3,259.44.

Indemnăm institutele noastre de bani, cari încă nu au adus obolul lor la „Fundațiune” să trimeată contribuțiile lor fie direct la „Ardeleana”, fie la administrația „Revistei Economice” în Sibiu.

Un dar al d-nei Emilia Dr. Rațiu. Buna și distinsa româncă, dna Emilia dr. Rațiu din Sibiu a dăruit societății „România Jună” din Viena două portrete frumoase ale regretatului naționalist, dr. Ioan Rațiu. Dl Virgil Marian, student la Acad. de comerț din Viena, a predat soc „R. J.” în mod solemn acele două portrete la ședință literară a aceleia, cu care ocazie a ținut și conferință despre viața și activitatea fostului președinte al partidului național român din Ungaria. Soc. „Rom. Jună” îi mulțumește dnei Emilia Dr. Rațiu și pe această cale pentru frumosul cadou.

Domnul și doamna Alexandru Lupu din Viena au dăruit pentru binefaceri suma de o mie de coroane întru pomenirea cumnatei și sorei lor, a regretatei *Hermina Maniu*, cu prilejul parastasului ce s'a ținut Duminecă în 24 c. în capela română din Viena pentru răposata. Preotul capelei părintele protopresbiter *Pavel Bolda* a rostit un panegiric, în care a ilustrat dărnicia filantropică a răposatei, în-deosebi sprijinul ce a dat an de an școlariilor săraci din mai multe localități din Bănat, între acestea și Oravița, care împreună cu întreg ăret a avut parte de nenumărate binefaceri din partea soțului ei, neuitatului notar public *Dr. Aurel Maniu*. (c. n.)

Advocați noi. Domnii *Dr. Livius Turcu* și *Dr. Iosif Macaveiu* au trecut cu succes examenul de liberă practică avocațială în Budapesta. Felicitările noastre!

O nouă artistă. Domnișoara *Zoe Mezei*, fiica judei de curie i. r. și-a isprăvit cursurile dela conservatorul de muzică din cartierul al VIII-lea al Budapestei, luând diplomă cu rezultat foarte frumos. Sperăm că d-șoara *Mezei* va pune talentul d-sale în serviciul neamului românesc, alături de ceilalți artiști ai noștri.

Asentările din anul acesta. Ministrul de războiu a dispus, ca asentările atât în Austria, cât și în Ungaria să se înceapă în 12 August n.

Premierea lui Maurice Maeterlinck. Ilustrul poet al *Pasărei Albastre* a obținut zilele acestea, dela Academia belgiană, premiul triannual pentru dramă al acestei instituții. De remarcat e că lui *Maeterlinck* i-se acordă pentru a treia oară această distincțiune. Intâia oară pentru *Mona Vanna*, apoi pentru *Peleas și Melisandra* și acum în urmă pentru *Pasărea Albastră*, acest capo-d'operă al literaturii universale.

Un amănunt legat de numele marelui scriitor. Prietini lui șoptesc că *Maurice Maeterlinck* lucrează în acest moment la o dramă nouă, că frumsețile pe cari le va conține vor fi așa de strălucite, ideea ei filozofică așa de originală, moralitatea ei așa de înaltă încât va întrece tot ce ne-a dat până acum ilustrul Flamand. Și aceasta nu e desigur puțin lucru...

Premierea unei românce în Viena. La concursul automobilistic din Alpi a luat parte și o româncă, d-șoara *Elena Morariu*, nepoata fostului metropolit al Bucovinei, *Silvestru Morariu*. D-șoara *Morariu* a fost premiată cu un premiu extraordinar (afară de tură), luându-se în considerare deosebita bravură și pricepere cu care a condus automobilul ei.

O invențiune prețioasă. — Să fie adevărat că s'a găsit în sfârșit mijlocul de a se evita toate catastrofele de drum de fier, ori care ar fi cauza lor? Așa afirmă cel puțin un inventator englez d. A. R. Angus, care declară a fi găsit posibilitatea de a opri un expres în plin mers pe o distanță de o sută de metri.

Pentru a demonstra infalibilitatea sistemului său, inventatorul a cumpărat în Somerset o fâșie de teren lungă de cinci kilometri pe care, fiind milionar, o construit un drum de fier provăzută cu o canalizare electrică a sistemului pe piloți. Pe linia aceasta, el s'a dat la experiențe, lansând o locomotivă cu o iteală de șaptezeci de mile pe ceas pe care a oprit-o în mai puțin de o sută de metri, cu toate silințele mecanicului de a-și urma drumul.

Fără a intra în detalii tehnice vom spune că invențiunea dlui *Angus* e absolut originală. Un tren în mers e protejat automat dinainte și dinapoi. Ajunge ca drumul să nu fie liber ca aparatul să intre în mișcare. Mai întâi se aude un șuerat grav, apoi peste o sută de metri un alt șuerat ascuțit — în același timp trinele sunt blocate. Și este materialmente imposibil mecanicului de a le deselega.

Experiența definitivă va avea loc Vinerea viitoare în fața directorilor și inginerilor principali ai marilor companii de drum de fier englezești. Se vor lansa două locomotive, una în contra celeilalte. După ce vor pune mașinile în mișcare, mecanicii se vor da jos, și inventatorul, cu degetul pe un buton le va opri în plină iteală.

Congresul studenților. După cum se știe, congresul studentesc se va ține la Craiova, la sârșitul luni August. Cine dorește să ia parte, trebuie să se înscrie trimitând adresa exactă și suma de doi lei, iar în urmă se vor expedia, cartea de legitimație, cuponul de reducere pe C. F. R. și programul congresului. Până la 10 Iulie, înscrierile se fac la d. *Emil I. Diaconescu*, secretarul centrului studentesc, București, strada *Berzei* Nr. 20. Comitetul „centrului” București a convocat pentru Duminecă 24 Iunie, orele 10 dimineața la o întrunire pe studenții craioveni, pentru a aranja unele lucrări privitoare la congres. De asemenea a invitat pe preșidenții societăților studentești speciale din București, să-și trimită desideratele asupra congresului. Roagă în același timp organizațiile studentești din străinătate (Graz, München, Stuttgart, Paris, etc.) să-și trimită dezideratele lor asupra congresului, până la 2 Iulie cel mai târziu.

Dela Reuniunea femeilor din Arad. On. public este rugat, ca taxele de membru, precum și banii încuși prin colecte și alte sume destinate Reuniunii, să le trimită totdeauna pe adresa *Caserei Reuniunii dna Aurelia dr. Petran*, Arad str. *Lázár Vilmos* nr. 4.

Au mai încurs următoarele contribuiri:
Colecta dnei *Aurelia Bejan*, Sânmiclausul-mic: *Aurelia Bejan*, suma de membră ordinară 4 cor. *Prohászka Józsa* 60 fil. *Herold Rezsóné* 2 cor. *Georg John*, Sânmiclausul-mic 1 cor. *Sava Adam* 60 fileri. *Weisz Károly* 2 cor. *Winternitz Jenő* 2 cor. *Vásárhelyi Sânmiclausul-mic* 1 cor. *Elsa dr. Crișan* Aradul-nou 10 cor. Total 23.20 cor.

Colecta dlui *Ilie Moise*, pompier orășenesc, Arad: *Alexandru Sas* 30 fil. *Savu Morar Zsigmondháza* 12 fil. *Ardelean Ilie* 40 fil. *Petru Dan* Arad-Șega 50 fil. *Pavel Pop* 60 fil. *Cornel Burza* 2 cor. *Vasile Beles* protopop Arad 2 cor. *Vetuş Pop* 1 cor. *Macinic Ioan* 1 cor. *Macinic Dimitrie* 1 cor. *Petre Macean* 40 fil. *Lázár Vida* 40 fil. *Maria Ciungan* 1 cor. *Mihai Abis* 1 cor. *Ardelean Helena* 20 fil. *Ilie Macinic* 40 fil. *Madár I.* 20 fil. *Csovay Gyula* 40 fil. *Marița Lucaci* 40 fil. *Damian Simion* 30 fil. *Vasile Muntean* 60 fil. *Ilie Moise* 2 cor. *Saveta Moise* 1 cor. *Iuliana E. Moise* 1 cor. *Hermina Moise* 2 cor. *Floarea Scorțariu* 40 fil. Total 20.62 cor.

Un monument lui Vodă-Cuza. La inițiativa d-lui *Nicolai Gherasim*, primar, a d-lui *Const. Fetea*, notar și a d-lui *Al. Popa*, perceptor din Răcăciuni (jud. Bacău), i se va ridica lui *Alexandru Cuza-Vodă* un monument comemorativ în acel sat.

Suma necesară, 7—8000 franci, va fi adunată prin subscripție publică și prin aranjări de serbări populare.

Inmormântarea lui Oroveanu. Vineri la orele 5 p. m. au fost conduse la locașul de vecinică odihnă rămășițele pământești ale lui *Nae Oroveanu*, însoțite de regretele întregii populațiuni orașului Craiova unde defunctul era atât de iubit și stimat și iubit. Încă dela orele 3 o mulțime imensă staționa în fața bisericii Sf. Arhangheli, unde era depus corpul defunctului, cât și peste tot parcursul unde se anunțase trecerea cortejului. La orele 5 sosind rudele și amicii familiei, începe serviciul religios ce a fost oficiat de defensorul eclesiastic *Popescu-Creasta*, înconjurat de preoți. Răspunsurile au fost date de corul bisericii *Madona-Dudu*. În biserică fuseseră aranjate peste 100 coroane ce sosiră în timpul zilei din partea rudelor, amicilor politici și a numeroșilor comercianți.

După terminarea serviciului religios, d. N. *Economu*, șeful partidului conservator-democrat din Dolj a rostit o cuvântare, arătând că vorbește din partea dlui *Take Ionescu*, care regretă că nu a putut veni trebuind să plece imediat la Viena. Dsa arată calitățile de om și politician ale lui *Oroveanu*, calități cari fac să fie și mai profund regretată moartea lui prematură. S'a format apoi cortejul, în frunte cu decorațiile, purtate de d. comisar *Dumitrescu*, apoi 2 care cu coroane, carul funebru, care era urmat de tot ce are Craiova mai select; apoi trăsuri dela moșie, un batalion din reg. 26 *Rovine* cu muzica și zeci de trăsuri. Pe tot parcursul stradelor, felinarele aprinse erau cernite, iar comercianții, ca ultim omagiu, au închis prăvăliile.

Concurs. Se deschide concurs pentru postul de prefect în convictul gr. cat. român din Sighetul Maramureșului cu plata anuală de 600 cor., cvartir și proviziune întreagă.

Recursele să se trimită la subscrisul până în 1 August st. n.

Vor fi preferiți preoții celibi sau teologii absolvenți.

Concursul pentru primirea elevilor în convict se va ține în 5 August.

Se vor primi și elevi români cu plata anuală de 340 coroane.

Din ședința comitetului Asociației pentru cultura poporului român din Maramureș ținută în Sighet la 5 Iulie 1912. — *Tit Bud*, vicar, directorul convictului.

O greșală teribilă. — Actele de banditism cari au terorizat în ultimul timp Parisul se prelungesc și printr-o influință indirectă. Ideea că pot în fiecare minut să aibă de a face cu răufăcătorii e supărătoare și energică pentru francezi. Zilele trecute starea aceasta de lucruri a dat naștere la o dramă pe cât de tristă pe atât de simptomatică.

Locotenentul *Cotterets* dormea pe la ceasurile unsprezece din noapte în odaia sa, când tinăra lui soție, suferind de opresiuni și voind să respire aerul curat al acelei frumoase seri de Iunie, a deschis ușor ușa ce ducea în camera soțului ei, de unde avea de gând să se scoabore în grădină. Ca să nu interrompă somnul ofiterului, ea mergea în vârful ghetelor. Sculat totuși din somn, nefiind bine trezit încă și văzând o formă vagă stând neclintită în fața sa, locotenentul crezu numai decât că are a face cu un răufăcător. Atunci, luă revolverul de ordonanță de pe măsuta-i de noapte și trase. Cu un strigăt sfâșietor, tinăra femeie căzu la pământ străpunsă de un glonte.

Starea ei e desperată; dar durerea soțului ei e și mai grozavă; camarazii săi îl supraveghează fiindu-le teamă ca să nu se sinucidă. Tragica întâmplare a avut loc la Joinville, unde locotenentul *Cotterets* este instructor la școala militară din localitate.

Neînțelegerile papei cu ordinul piariștilor și al franciscanilor. Neînțelegeri acute s'au ivit în timpul din urmă între papă și două ordine călugărești. Papa a numit acum de curând ca general al piariștilor pe un oarecare *Menni*, italian de origine. Ordinul piarist însă are asigurat dreptul de a-și alege singur generalul. De aceea călugării aparținători acestui ordin, deconsiderând actul papei, și-au ales un alt general în persoana austriacului *Koch*. Ne putem închipui impresia ce a făcut această numire la Vatican. Deasemenea a ajuns în conflict cu Vaticanul și ordinul franciscan. În urma acestuia generalul ordinului și-a prezentat zilele trecute demisia.

Grevele din București. Din cauza neînțelegerilor cu privire la timpul de lucru și a salariizării muncitorilor, lucrătorii din fabricile de metal au declarat greva generală. În cauza aceasta Joi s'a ținut la ministerul de interne un consiliul de miniștri sub președența dlui *Th. Rosetti*. Domnul *C. Arion* a adus la cunoștința membrilor consiliului grevele generale ale lucrătorilor tabacari și metalurgiști.

Consiliul a hotărât ca guvernul să fie neutral față de patroni și lucrători lăsând lucrurile la voia întâmplării.

Pe ziua de astăzi sunt în Capitală 25.000 de lucrători greviști. La ministerul industriei s'au prezintat o delegație a meseriașilor care a adus la cunoștința dlui *Gidei* dela Casa centrală, cauzele grevei generale.

Răscoala oficerilor turci. Oficerii turci, cari erau trimiși în contra albanezilor răsvrățiți au refuzat să se supună ordinului dat de comandantul suprem, păstrând astfel o rezistență pasivă, ceace este în defavorul trupelor turcești cari numai cu puteri unite vor fi în stare să suprimă forțele armate ale albanezilor răsculați. După informațiunile din urmă, numărul oficerilor cari refuză să indeplinească serviciul militar crește mereu. Orice comunicație pe uscat între orașele *Scutari* și *Durazzo* este întreruptă. Răsvrățiții refuză ofertele pe cari clubul tinerilor turci le-a făcut, și pretind o comisie sub președenția ministrului de interne.

Guvernul a trimis noi trupe pe câmpul de luptă din Albania, cari s'au și ciocnit cu răsculații albanezi, reportând în scurt timp o învingere strălucită. Albanezii au avut vre-o 60 de morți. Pierderile turcilor sunt neînsemnate.

Pistoalele unui bandit. Istoria unui renumit bandit a fost reimprospătată de ziarele engleze cu ocazia unei licitații din Londra. Un englez bogat a cumpărat un pistol, cu 4000 funți sterlingi, care în realitate cu toată bunăvoința nu vâște decât 120 cor. Era vorba de pistolul fostului Dick Turpin, care prin furturile săvârșite cu o ingeniositate demnă de admirat a ajuns atât de celebru încât mai toate lexicoanele engleze îl amintesc. Dar pe lângă cunoscuta meserie din timpurile acelea, de a vinde cai și a altora susnumitul s'a mai ocupat cu toate ramurile hoției până la anul 1739 când și-a sfârșit cariera aventuriosă pe spânzurătoare din York. Pistolul din chestie e capo de operă a armaturei din acele timpuri și a fost aflat în podul unei cărciume din Bamberg. Descoperirea acestui pistol de altfel dă foarte mult de lucru și autorităților engleze, căci se contestă dreptul de proprietate celor ce l'au vândut. Deja cu greu vor mai putea decide forurile judecătorești din Anglia, care este proprietarul legitim al acestui pistol; proprietarul casei, proprietarul cărciumei sau statul englez, care la timpul său confiscase toată averea condamnatului.

Din contesă călugăriță. În cercurile mai înalte din Londra a produs mare senzație faptul, că unica fiică a contelui Ashburnham, domnișoara Mary Catherina Ashburnham a intrat în mănăstirea din Rochampton ca călugăriță. Contele Ashburnham e unul din cei mai de seamă membrii ai Casei Lorzilor, având moșii întinse în Sussex și Nothampton, iar fiică-sa a jucat încă un rol important în cercurile mai înalte și societatea din Londra. Ani trecuți se vorbea, că se va căsători cu pretendentul tronului spaniol, însă din această căsătorie nu s'a ales nimic.

Încă înainte cu 3 ani d-șoara Mary Ashburnham și-a exprimat dorința înaintea lui tatăl său, că vrea să se călugărească, însă părinții ei nici atunci nu s'au învoit, și acum numai după ce au observat, că pe toți peștorii îi corcează și-au dat învoirea.

Căutarea isvorului la apă. În zilele trecute a fost la Satul-nou majorul Albrecht Spalding din Germania, unde l-a chemat comuna, ca să constate locurile isvoarelor de apă artezică. Acesta cu ajutorul unei vergele de vișin a desemnat 6 locuri, unde se poate săpa fântâna artezică, între cari isvorul cel mai mare s'ar afla la o adâncime de 62 metri înaintea bisericii românești, unde dacă s'ar sonda până la 90 metri, s'ar putea scoate apă în abundență.

Un sgârcit interesant. În spitalul din Salford s'a prezentat nu de mult un moșneag cu numele

John Hudson, rugându-se să-l primească gratuit în spital. Informându-se directorul spitalului despre trecutul bătrânului John Hudson, a aflat următoarele date interesante: Bătrânul John Hudson are o avere de peste un milion, așezată la diferite bănci. A locuit într-o colibă de lângă gara orașului Salford, cheltuind la săptămână numai trei coroane. Tot la patru zile a cumpărat de cinci fileri lapte, în fiecare săptămână a mâncat un chilogram pâne, tot la 3 luni a consumat un sfert chilogram zahăr și în fiecare săptămână un sfert de chilogram de carne de vită. Mirați-vă cum a putut trăi atât de sărăcăcios! Bine înțeles în urma acestor date moșneagul Hudson a fost dat afară din spital, dovedit că e un milionar scrintit la creier.

Letopisețul lui Neculcea. Comisiunea istorică română a hotărât să reediteze Letopisețul lui Neculcea, însărcinând cu transcrierea originalului pe un tânăr însă foarte iscusit paleograf! Lucrarea va fi probabil însoțită de note explicative și va apărea se crede, la primăvara viitoare.

Cronica aviatică. În apropiere de Leipzig pilotul german Schirmeister a bătut un nou record, ducând cu sine patru pasageri, cu cari a sburat 33 de minute.

Din Londra se anunță: Doi piloți militari, cari au plecat cu aeroplanul lor din Londra, în apropiere de Stonehenge au fost doborâți de vântul puternic, prăbușindu-se dela o înălțime de mai multe sute de metri. Ofițerii piloți au murit pe loc.

Groznică ciocnire de trenuri. În gara Corning, în apropiere de New-York s'a întâmplat o catastrofă care în dimensiunile sale întrece aproape toate accidentele de până acum. Un tren expres s'a ciocnit cu unul personal care stătea în gara din Corning, producându-se astfel o ciocnire al cărei victime până acum sunt 50 de persoane. Numărul răniților se apropie de 100, dintre cari abia e speranță să se salveze un procent neînsemnat. Cauza a fost, că în negura deasă nu s'a putut observa signalul dat trenului expres, astfel, încât acesta a intrat în gară cu o viteză de 80 km. la oră devenind catastrofa inevitabilă. Mecanicul trenului express a rămas ca prin minune neatins. Acum se lucră încă cu toată forța pentru salvarea celor ajunși sub ruinele trenului.

Tutunul scumpit. În 1 Iulie n. se împlineste anual de când ministrul pe atunci încă numai de finanțe, Lukács a scumpit tutunul unguresc de altfel și așa destul de scump și prost. Această scumpire a adus statului un venit de peste 3 milioane coroane, iar traficantilor cari primesc anumite procente încă un venit frumos.

Din 1 Iulie n. 1911 până în 30 Iulie n. 1912 a încurs cu 3,778.830 cor 34 fil. mai mult, ca în acest restimp din anul 1910/1911.

Din 1 Iulie 1911 până în 30 Iunie 1912 s'a fumat în Ungaria tutun în valoare de 27,467.096 cor. 90 fil.

Ultima oră

Cnutul izbește iarăș.

Perchizițiile domiciliară la „Românul.”

Din ascunzișul ei de vicleană pândă, Justiția ungară ne-a trimis azi o nouă și de mult așteptată săgeată. Știam că prefăcătoria n'o să poată dăinui mult și că instinctele feroce trebuie s'o ia iarăși în stăpânire. Știam că farza ce a jucat-o opiniei publice europene, această nătângă Justiție, va sfârși prin a desminți asigurările de civilizație ce a dat despre faimoasele ei intenții de-a rupe cu un trecut ilustrat prin cel mai crunt calvaar al libertății de propagandă prin presă.

La porunca procurorului din Oradea-mare, poliția din localitate a făcut azi o perchiziție domiciliară în redacția noastră, pentru a da de urmele unui articol ca atâtea altele câte s'au scris în legătură cu infernalul plan al episcopiei gr. cat. ungurești. Articolul a apărut în numărul nostru 89 din acest an și e intitulat „Pentru mântuirea bisericii gr. unite.” E poate cel mai anodin hap din câte au trebuit să înghiță hegemonii noștri în ferbințeala ce i-a cuprins plănuiu și urgisitul atentat. Dar nu conținutul articolului hotărăște. Justiția ungară e oarbă, nu pentru că să poată împărți neînflințată „dreptatea”, ci pentru că să poată izbi orbește în presa românească, — după ce și de altfel mână ei e îndreptată numai asupra acestei prese.

Procurorul ne face proces, — firește că pentru „agitație”. Redactorul nostru responsabil, d-nul Constantin S a v u, va infunda temnița, — firește că pentru agitație și noi vom avea de-acum, fără idolală, numeroase prilejuri să cântăm osanele liberalismului unguresc, cel cu emblema afișată în admirația străinătății.

Cnutul izbește iarăș — și noi ne vom încleșta în dureri pumnii, adastând sosirea acelor des invocate „roți ale Istoriei.”

Salutăm cnutul, căci el este menit să apropie uruitul acelor roți.

Ne gândim, însă, că rău poate să stea trebile episcopiei ungurești, când ministrul de Justiție Székely, preferă să renunțe la o atitudine, asupra cărei s'a atras atenția presei din străinătate cu multă cheltulală de bani publici!

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(17)

— Urmare —

„În vreme ce Excelența Sa vorbea așa, Kopeikinul nostru credea că se înăbușe de mânie; toate vorbele acestea înțelepte nu lăsau mai multă urmă în sufletul lui decât niște boabe de mază verde aruncate într'un zid. El prinse a striga, a mârâi și a bârâi; nimeni nu scăpă de privirea, de gestul, nici de vocea lui; comisi, secretari, șefi de birou, de secție, de divizie, toți fură apostrofați, și cum! Un funcționar care trecea pe drept cuvânt ca om cu sânge rece, apărui cel din urmă; el înghiți cea mai mare parte din salată. Avu loc atunci în sală ca un început de răscălmă împotriva acestui turbat; dar în cele din urmă, șeful, văzând că trebuie neapărat să recurgă la căile de rigoare, făcu liniște și zise:

„Prea bine, domnule! deoarece dta nu vrei să te mulțumești de ceea ce ți-s'a dat și să aștepti cu răbdare la Petersburg ca să se îngrijească de viitorul dta, am să-ți indic însu-mi

un domiciliu. Domnilor, chemați un feltiegru*) ca să însoțească pe domnul unde știți!”

„Numai decât un feltiegru se arată în ușă; era un voinic de doi metri de înălțime, și cu niște mâni, niște brațe de chirigiu. În cinci minute, hârtia era scrisă, căpitanul instalat în căruță și feltiegrul alătura de el.

„Iată, zise Kopeikin, o călătorie pentru care, mulțumită lui Dumnezeu, n'am să cheltui nimic, ba am și o escortă ca un adevărat prinț... Asta-i bine, asta-i bine; oh! Excelența pretinde că mă privește pe mine ca să-mi caut mijloacele de a trăi în belșug; trebuie să țin seamă de sfatul acesta, iar mijloacele acestea, da, le voi găsi, ori nu mai sunt Kopeikin”.

„Căruța mistuia spațiul; câte zile, câte nopți și până unde merseră ei așa, istoria n'o spune; dar ceea ce se afirmă, e că trecuseră două luni, când pădurea din Reazan era bântuită de o bandă de tâlhari înspăimântători, iar șeful acestei

*) Un feltiegru, dela germanul **feldjeger**, curier de cabinet. Feltiegrii ruși sunt adesea întrebuințați să însoțească alătura pe înalte căruțe de poștă persoane, de ori ce rang, cari s'au purtat așa ca să merite ca să li-se hotărască pentru un timp mai mult ori mai puțin lung o reședință unde vor avea tot răgazul să reflecteze la ceea ce au zis și făcut ca neregulat și nedrept. Dacă se abuză odinioară de usajul acesta în Rusia, asta fiindcă presa nu avea încă libertatea de care se bucură astăzi.

bande, dragul meu domn, nu era altul decât căp....

— Un moment! te-am lăsat să mergi, dar e mai mult decât destul, Ivan Andreici, zise cu oarecare nerăbdare șeful de poliție; gândește-te că Kopeikinul tău avea un picior de lemn și brațul drept era tăiat... să fie el și șef de tâlhari, fie, dar ce are a face cu Cicikof!”

Aici povestitorul scoase un strigăt răsunător și își dădu sie-și o bună lovitură cu palma mâinei peste frunte tradându-se, în fața publicului său, de bou și de vită încălțată, el nu putea să înțeleagă cum de nu l'a isbit împrejurarea aceasta dela cele dintâi cuvinte ale povestirii, și mărturisii că e prea adevărată zicala că: *rusul gândește în urmă*. Totuși, după o minută ori două, el cercă să se ridice din căderea lui zicând că de altfel, în Anglia, se fabrică mașine admirabile, cari au forma și jocul membrilor omului, și că se va face acum de curind anunțul de picioare de lemn imitând perfect piciorul natural; și ce-i mai mult, gândiți, atingând un rezort imperceptibil, ai facultatea de a te transporta așa de repede și la o așa de mare distanță că nu-i este dat nici unei priviri să te urmărească mai mult de o secundă.

Cu toată această frumoasă invențiune, nimeni nu voi să creadă că Cicikof să fie căpitanul Kopeikin; și fu declarat că directorul poștei merge cam prea departe în conjecțiunile sale.

(Va urma).

ECONOMIE.

Invățămintele.

Se află și azi încă între noi Români oportuniști, precum au fost și în trecut, cari zic și au zis, că, dacă pe teren politic poporul nostru nu poate merge mână în mână cu compatrioții noștri maghiari, din cauza tendințelor de cutoptire ce le manifestează aceștia la fiecare ocazie și vecinic față de tot ce nu este maghiar în această țară — pe teren social-cultural și mai ales pe teren economic se pot afla puncte de apropiere între cele două popoare adversare în cele politice și o cooperare pe teren economic nu numai că n'ar trebui evitată în prima linie din partea noastră a celor mai slabi. Situația economică a țărânilor noastre mai ales în părțile ardelenne, este în general identică cu aceea a țărânilor maghiari și de binefaceri și favorurile, ce se revarsă asupra acestora din urmă din partea deținătorilor puterii de stat de la noi, s'ar împărtași măcar în parte și poporul nostru — dacă nu s'ar urma lozinca, nedată de nimeni, dar observată tacită ca consecință a relațiilor politice încordate: separatismul.

Astfel de oportuniști par a fi fost și în modul acesta vor fi rezonat și conducătorii poporului nostru din comuna Suciag de lângă Cluj, când acum câțiva ani și-au dat întreg concursul și sprijinul lor moral și material consătenilor lor maghiari la întemeierea mai multor însoțiri: de credit, de consum și de lăptărie în localitate. Și care este azi mulțăminta și rezultatul acestei cooperări a Românilor cu Maghiarii pentru binele obștesc? Români, după ce au contribuit din răsuferință și cu sinceritate la întărirea tuturor reuniunilor amintite, sunt delăturați simplu dela aceste așezăminte, cari sunt transformate totodată în mijloace de întărire a elementului maghiar și de nimicire a aceluia, cu a căror cooperare s'au întemeiat și susținut mai mulți ani!

Insoțirea de credit din Suciag, precum cetim în ziare, întemeiată și susținută, cum am zis, și de Români, a hotărât cumpărarea din mijloacele ei a unei moșii mai mari pentru săteni. S'a dat însă iățis lozinca că Românilor nu li-se va da nici un petec de pământ! Va să zică mijloacele însoțirii între cari și bani românești se întrebuintează de cei mai puternici și cari au răpit la sine conducerea, pentru scopuri exclusiviste maghiare, căutând a valida și pe teren economic, ca pe toate terenele supremația elementului „singur alcătuit de stat”.

Cazul Românilor din Suciag, trași pe sfoară de consătenii lor maghiari, nu este izolat. Analog se procedează, și în alte părți, unde Români s'au lăsat ademeniți a face cauză comună cu străinii, fie pe teren cultural-social, fie pe teren economic. — El desminte categoric pe oportuniștii noștri, cari cred că din o cooperare a poporului nostru cu străinii pe teren economic pot rezulta pentru noi favoruri durabile. Din contră ne dă învățătura să ne păstrăm și în acțiunile noastre economice independența, să nu ne răzimăm pe străini, cari de regulă au gândiri rezervate față de noi, ci numai pe puterile noastre proprii, căci, si pe teren economic, ca și pe orice alte terene vom exista și progresa numai prin hărnicia noastră proprie, „prin noi înși-ne”.

(„Rev. economică”).

Situațiune financiară.

Precum era de prevăzut și am semnalat și noi, ultimo a ridicat mari pretensiuni atât față de piețele de bani din străinătate, cât și față de piețele indigene. Indesebi a fost extraordinar de intensivă cererea de bani în Berlin, unde s'au oferit la ultimo pentru bani de zi 5½% interese și 1% proviziune; discountul privat a cotat pentru scadențe scurte 4½% și 3¾% pentru scadențe lungi. În London discountul privat a cotat 2¾%, iar banii de zi 2½%.

Ce privește piața internă cererile de ultimo au fost și aici foarte mari, iar ofertele din străinătate au lipsit cu totul. După ultimato însă se observă o mică ameloare a situației, în urma

căreia discountul privat s'a redus în Viena cu ¼% la 4¼%. Prospective pentru o îmbunătățire mai de seamă a pieței însă nu sunt deocamdată.

„R. E.”

PAGINI RASLEȚE.

O deputațiune basarabeană la țarul Rusiei.

Fără să intrăm în cercetarea cauzelor, este suficient să amintim, că pentru serbarea centenarului dela răpirea Basarabiei se stabilise ca Țarul să vie la Chișinău, și că mai pe urmă, planul acesta a fost lăsat în părăsire. Astfel o parte din programul serbărilor dela 16 Maiu, aceea de a se prezenta omagii și asigurări de supunere oarbă Țarului de către reprezentanții tuturor straturilor sociale basarabene, rămânea neimplinit. Din cauza aceasta după terminarea serbărilor din Chișinău, o comisiune compusă din arhiepiscopul Serafim, preotul Lașcov, președintele Zemstvouului gubernial F. Aleinic, un reprezentant al nobilimei, unul al burghezimeii și unul al țărânilor, au pornit spre Petersburg, ca să se prezinte Țarului tuturor Rușilor.

Deputațiunea a fost condusă la Noul Peterhof, unde în ziua de 15 Iunie a fost primită de țar. Arhiepiscopul Serafim a prezentat monarhului o icoană a Maicei Domnului lucrată în argint, copie după o icoană făcătoare de minuni. Preotul Lașcov (Lascu) a oferit împăratului lucrarea sa „Centenarul Basarabiei”, în care se aduc o mulțime de laude și osanale regimului rusec și o altă lucrare, „75 ani dela întemeierea primului liceu în Chișinău”. După aceasta reprezentantul nobilimei a întins Țarului o foarte bogată tablă de argint, pe care se afla pâne și sare, iar reprezentantul țărânilor de asemenea pâne și sare pe o tablă țărănească de lemn. Cu toții au mulțumit „atotputernicului împărat” pentru bunăvoința tuturor țarilor față de Basarabia.

În urmă președintele Zemstvouului gubernatorial a ținut următoarea cuvântare:

„În cursul acestui secol Basarabia s'a dezvoltat liber sub umbra marelui Rusii (dacă se poate o dezvoltare liberă sub umbră) și a devenit o gubernie rusească, bogată și înfloritoare. Mari și nenumărate sunt binefaceriile pe cari Rusia le-a făcut populațiunii. O sută de ani s'au implinit, iar în sufletele noastre s'au sădit sentimentele de mulțumire față de Rusia și un devotament nețărmurit față de conducătorii ei încoronati. — Ne socotim fericiți, că putem să exprimăm în fața Maj. Voastre sentimentele poporului basarabean.

Majestate!

„Toată suflarea basarabeană se roagă să aibă fericirea de a vedea pe iubitul ei Țar în cuprinsul Basarabiei și nutrim speranța, că această dorință va fi satisfăcută”.

Țarul, se zice, a ascultat cu multă bunăvoință asigurările de supunere oarbă a reprezentanților Basarabiei și a promis că va vizita Chișinăul cu ocazia desvelirii monumentului lui Alexandru I., cuceritorul Basarabiei.

După aceasta s'a întreținut cu fiecare membru din comisiune, zice presa rusă, și s'a interesat de aproape de modul de trai și de nevoile populațiunii basarabene. Prezentările, discursurile, darurile, mulțumirea împăratului și întreținerea cu fiecare membru a durat în total 20 minute, timp în care Țarul s'a și interesat de aproape de nevoile populațiunii basarabene.

Iar presa din Chișinău, nu mai isprăvește cu laudele și cu descrierile amănunțite a acestei primiri strălucite, în care după 20 minute deputațiunea a fost trimisă să mănânce în subsolurile palatului dela Peterhof și apoi după altele 30 minute să fie scoasă să viziteze palatul „pe dinafară”, pentru ca imediat să fie expediată la Petersburg și „nazat” la Chișinău.

Sărmană țară, inconștienți reprezentanți! Deprinși cu „viața liberă” la umbra spinului, s'au crezut un moment într'adevăr fericiți în fața strălucirii orbitoare a unui fast convențional, care în altă parte se acordă mai din larg și mai cu multă sinceritate.

S-a.

Bibliografie

„Foiletoane” de Al. Ciura.

Alexandru Ciura și-a statornicit ac de mai mulți ani un loc de onoare printre cei dintâi scriitori ai noștri dinca de Carpați. Foiletoanele sale scrise în 1907—1910, pe cari editura „Doina” le scoate, cum într'un volum elegant, sunt nu numai din lucrările cele mai merituose ale acestui scriitor ci sunt și cele mai interesante atât prin conținutul lor cât și prin lumina, ce o aruncă asupra individualității scriitorului.

Fără situații psihologice inventate și fără cele sfătoase siluiri ale frazei, prin cari unii scriitori cred că pot să se impună, sperându-și că torii pe o clipă — în Foiletoanele lui Alexandru Ciura ni-se răsfringe ca într'o oglindă fermă câtă însași viața, însași cugetarea vremilor noastre cu problemele și cu momentele, cari pot trebui să o facă să vibreze în sufletele tuturor sau, uncori, măcar în sufletele celor mai buni.

Pe-a locuri scrisul Foiletoanelor ne va surprinde, lămurindu-ne dintr'odată o simțire sau cugetare, care a trăit în sufletul nostru, fără să-i fi dat o formulare conștientă și precisă. Partea aceasta este, fără îndoială, cea mai neprețuită în opera scriitorului, aceasta este o bândă lui, care singură, îi deschide un loc între măestrii cugetării și scriului neamului său.

Siguri, că facem un serviciu culturii românești și o bucurie tuturor aceluia, cari iubesc această cultură și ar dori să o vadă în floare, înzurgăm editura noastră de cărți literare prin volumul „Foiletoane” de Alexandru Ciura. Să ni-se ierte îndrăzneala, căci venim cu asemenea cercări chiar din prea de multeori pe drept în țara Bihor! Dacă, totuși, ne vom învrednici de izbândă, cu atât mai mare socotim că va trebui să ne fie bucuria și mulțumirea.

Tipografia noastră s'a străduit să dea acestui volum, precum și a aceluia, cari îi vor urma o haină vrednică de conținutul ales — și întru toate corăspunzătoare cerințelor unui tipar modern: înainte de toate o literă limpede și clară, teată, elegant desemnată, și o hârtie plăcută la pipăit, care, totuși, să nu supere vederea prin luciul hârtiilor satinete, pe cari literaturile din apus le părăsesc tot mai mult și aceasta mai vârtos pentru motivul igienic de a cruța ochii cetitorilor.

Cu toată confecționarea destul de costisitoare am fixat un preț moderat de numai 1 cor. 60 fileri volumul în Austro-Ungaria și Lei 1.80 în România. Ni-am adus aminte de cuvintele englezului Ruskin, neîntrecutul campion al culturii universale:

„Să nu-și aibă cineva cărțile sale! Iată cu adevărat cea mai îngrozitoare prăpastie a sărăciei... Ridicați-vă din prăpastia aceasta”.

Am socotit și noi, că este printre cele dintâi datorii ale unei cinștite case de editură de a înlesni, cât mai multora să urmeze cuvintele generoase, pe cari Ruskin le-a adresat omenirii.

Nădăjduim, că sprijinul cetitorilor români, căror ne adresăm, nu ne va lipsi și vom putea urma înainte pe calea ce ne-am ales.

Editura tipografiei și librăriei „Doina”.

POȘTA REDACȚIEI

Manuscrisele nu se inapoiază.

DI. Iosif Mangra. Sortarea nu s'a făcut încă. Publicul va fi avizat din vreme. Încă nu cunoaștem termenul, după ce sunt multe lozuri nedesfăcute. Faceți propagandă cu toții.

Fulg pribeag. „Cântecele” au amuțit în fundul coșului de redacție.

V. Stoicane. Poeziile trimise nu le publicăm, pentru că vom să publicăm altele scrise cu mai multă grijă de dta.

E. S. Să ne mai scrieți.

I. P. „Status-quo” în Chior se va publica în unul din numerii viitori.

Urs. Inseamnă-ți îndreptările de stil, limbă, ortografie și interpuncție ce ți-am făcut, — ca să poți scrie și mai bine.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Concurs.

Pentru pregătirea de planuri și preliminarare de spese la zidirea unei biserici nouă gr.-or. române în Orăștie, să scrie prin aceasta Concurs un premii, — și anume:

1 Un premiu de 800 cor. (opt sute cor.), care să va acorda planului care va fi aflat de comitet ca cel mai bun.

2 Un premiu de 400 cor. care se va da celui a cărui plan să va afla ca al doilea de bun. Din celelalte planuri ce ar încurge, comitetul își rezervă dreptul a cumpăra de acelea despre cari crede că i-ar fi de trebuință.

La pregătirea planurilor și preliminarilor de spese, e a să ținea samă pe următoarele date:

1. Biserica să va zidi pentru a cuprinde 1000 (două mii) de persoane (cu cuprinsul corului și a galeriilor cu tot).

2. Prețul zidirii să nu treacă peste suma de 120.000 cor., incluzive padimentarea și parca de zid a tâmplei.

3. Fundamentul și brăul au să fie lucrate în beton. Boltiturile în „rabitzi”.

Zidurile au să fie tenciute pe din afară în tenciuială din praf de piatră.

Coperișul cu eternit.

4. Padimentul are să fie peste suprafața pământului, ridicat de 3 trepte. Treptele de piatră de granit.

5. Biserica să aibă cel puțin 2 intrări principale: una prin față (priure turnuri), alta în partea dreaptă.

6. Biserica să va zidi în stil oriental, cu motive românești, având două turla și o cupolă.

7. Lemnul de stejar necesar îl dă parochia.

8. Reflectanții au să facă 4 planuri orizontale, 2 secți și 2 fațade în două exemplare, din vâziorul 1 exemplar.

9. Terminul de înaintare a planurilor: 15 August n. 1912.

10. Numele autorului să înainteze în un plie închis, care să va deschide numai după alegerea planurilor.

11. Premiile să plătesc autorilor după ce și Consistorul va fi aprobat alegerea planurilor.

Din ședința dela 30 Iunie n. 1912 a Comitetului parochial gr.-or. român din Orăștie.

Caut

un candidat de avocat

cu praxă cu aplicare momentană, pe lângă condițiuni favorabile

Dr. George Drimba
advocat în Cobalm-Köhalom

Caut

un candidat de avocat

cu praxă bună, începând din 1 August.

Dr. Nicolae Mănoiu
advocat, Brașov.

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product igienic pentru curățirea și înfrumusețarea pielii.

Înlătură petele galbine, bucele pricinuite de înfierbințeli, sgrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta zina se poate folosi mult mai cu succes.

1 teglă 1 cor.

„IANER” pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos, care acopere încrețiturile și e cu totul năstrucioasă în culorile: roza, albă și cremă. 1 cutie 1 coroană.

„IANER” săpun. 1 bucată 60 fleri.

„IANER” pastă pentru dinți. 1 doză 1 cor.

„IANER” apă pentru gură. Bună pentru dîngii scorbușii și gîngii burețeși, contra mirosului greu de gură. 1 stiolă cor. 1.60, jum. stiolă 80 fl.

„IANER” esență pentru păr. Excelentă pentru înlăturarea mătreșei și contra căderii părului. 1 stiolă, 1 cor. 30 fl.

„IANER” pomadă pentru creșterea părului. — 1 teglă 2 coroane.

„IANER” vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e eschisă. La comande să se noteze că părul încărunțit în ce culoare să se vâpsească (negru, brunet). Un carton 4 coroane.

„IANER” apă, care face părul blond,

Pentru a vâpsi în timp scurt, în băl. auriu, părul blond roșu, chiar și brunet ori negru. 1 stiolă 4 coroană.

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer” ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare” a lui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárvaros Fő-ut 72.

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și :: :: nu se frâng. :: ::

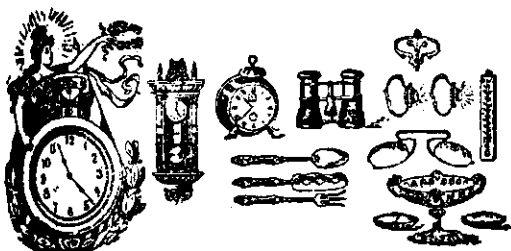
Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. BERTALAN KURZER și ERNŐ VIDOR de Márta.

Iohann Gensthaler

gluvaergiu și ciasornicar

In Orăștie Szászváros.
Filiată în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Întreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu :: :: prețuri moderate. :: ::

MAGAZIN IEFTIN

Nouă prăvălie de modă pentru femei.

Aduc la cunoștința on. mei foști mușteriii și on. public, că am deschis

magazin de stofărie, mărunțișuri și de modă pt. femei în Arad, strada Lázár Vilmos.

(Vis-à-vis de farmacia Földes.)

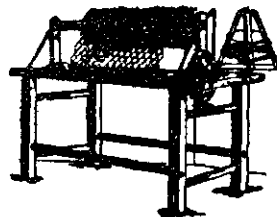
On. public în interesul său să binevoiască cât mai curând a se convinge, fără obligamentului de a cumpăra, despre prețurile mele totdeauna moderate.

1 m. grenadin dela 70 fl. în sus.
Pânză simplă dela 56 fl. în sus.
Madelra, brodată dela 70 fl. în sus.
Batist de mătășă, în colorii, dela 78 fl. în sus.
Cartoane dela 45 fl. în sus.
Stofe dela 96 fleri în sus.
Mătsuri în orice culoare dela 86 fl. în sus.
3 pârcehi de ciorapi pentru bărbați 1 cor. 10 fl.

Prindând binevoitorul sprijin, sunt eu deosebită stimă:

SZEGFÜ MANÓ és T-sa.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI., Ferencs-utca.

Nu trebuiesc anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru impletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

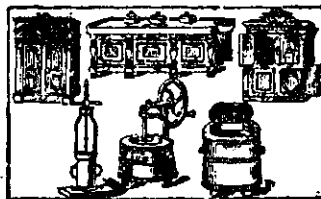
Premiat la 6 expoziții.

50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață. Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon: 106-69.

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevetate și cari se pot desface, expediate spre deplina mulțumire a celor mai mari vânzători

De carne din Ungaria — se pun în circulație. despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută reșinate. Apa de gheață se întrebuințează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățit fără a scoate gheață afară.

Să nu se confunde cu alte fabricații.

MINISTERUL DOMENIILOR

Direcțiunea pescăriilor statului

Administrația Brăila-Galați

Prețurile peștelui proaspăt vândut pe piața Brăilei

în ziua de 22 Iunie 1912.

SPECIILE de pește	Cantitatea în kgr. pe specii	Prețul pe suta kgr.		Observații
		Maxim	Minim	
Crap	347	100	85	
Ciortocrap	704	86	70	
Ciortan	3.832	78	47	
Ciortănică	108	79	56	
Șalău	120	255	151	
Avat	6	60	45	
Cârjancă	555	62	45	
Plătică	189	74	41	
Cosac	95	56	—	
Lin	478	87	50	
Știucă	730	82	57	
Caracudă	1.197	75	50	
Babușcă	334	60	30	
Somn Pană	447	114	95	
„ Jarma	475	106	74	
„ Iaprac	234	115	47	
Somotei	758	100	40	
Biban	52	32	—	
Văduviță	2	64	—	
Sabiță	16	55	—	
Albitură	732	64	41	
Guvădii	—	—	—	
Obleși	688	55	34	
Fusari	—	—	—	
Ghiborț	—	—	—	
Gambulă	—	—	—	
Mihalți	—	—	—	
Mreană	14	105	70	
Moran	1.820	123	83	
Nisetru	1.265	181	80	
Bogsar	—	—	—	
Viză	—	—	—	
Păstrugă	427	145	67	
Cegă	61	455	245	
Scrumbii de Dunăre	buc. 475	22	20%	
„ Mare	—	—	—	
„ mici	—	—	—	
Calcan	—	—	—	
Iere de Moran	—	—	—	
„ Nisetru	17	18	13%	
„ Păstrugă	—	—	—	
„ Știucă	—	—	—	
„ Crap	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	

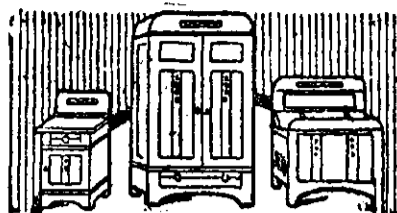
Prețurile de față sunt rezultate prin concurență pe calea licitației orale și zilnice, și variază după specii; și pentru aceeași specie, variază dela minim la maxim, după calitate, mărime și cantitate.

Administrator:

C. Dumitrescu

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în temnița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre

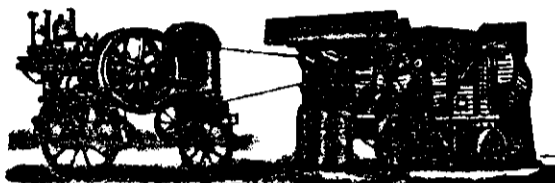

Urmasul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învalitoare de masă, matrațe de foi cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

Putere dinamică

Ieftină, foarte productivă pentru economie și industrie.

Cu locomobilele-Petrolin și motoarele lui Bernhardt

se lucrează pe jumătate mai ieftin decât cu mașinile cu aburi; nu necesar mașinist, sunt libere de concesiune, absolut sigure, nu fac fum, nu produc funingine, nici miros.

Stabilimente de pompe de gaz dela 8-100 putere de cai. Actualmente cea mai ieftină putere dinamică. Cheltuielile de mână circa 0.8-2 fileri pe oră. Cereți prospecte dela fabrica de mașini și motoare, privilegiată, ces. reg.

G. BERNHARDTS Söhne, Wien XII, Schönbrunnerstrasse 173.

Kirsteuer Aladár

sculptor

în SIBIU (Nagyszeben), str. Faurilor n. 17.

Primește executarea a totfelul de

obiecte de sculptură

de ghips, piatră, ciment, lemn etc. figuri și ornamente executate foarte frumos.

Specialist în lucrări de mână liberă pe fațade sau în interiorul zidurilor.

Pregătește figuri întregi, busturi, statuete-relieuri din piatră sau metal. Modele mai mici pentru ziduri și construcții.

Prețurile de reclam ale noiei prăvălii de lucruri de mână!

KELLNER ZOLTAN

T mișoara-Cetate (Temesvár-Belváros), Strada Mercy (Casa Galgon).

1 perină brodată și montată dela — — — — Cor. 5.—
 1 fugar san milieu brodat dela — — — — „ 5.—
 1 garnitură perdele brodate, 2 aripi, 1 draperie — — — — „ 17.—
 1 mășai brodat dela — — — — „ 15.—
 1 m. congrè brodat pentru dulap dela — — — — „ 2.—
 1 buc. muștră de congrè, fugar sau milieu dela — — — — „ 3.—
 1 buc. perină-congrè, muștră dela — — — — „ 3.—
 1 păreche ghețe de casă dela — — — — „ 1.50
 1 vestă p. bărbați, începută, dela — — — — „ 6.—

MARE ASORTIMENT DE ACOPERITOARE DESEMNAȚE ȘI ÎNCEPUȚE PENTRU PIANE ȘI CIMBALE:

1 b. fugar-ajour sau milieu desemnat dela — — — — Cor. 1.—
 1 b. perină-artistică engleză desemnat dela — — — — „ 2.40
 1 garnit. acoperitoare de masă cu 6 servetele cu tivit. ajour 6.—
 1 b. fugar-Madeira sau Richelieu ori milieu dela — — — — „ 2.—
 Materil de congrè pentru perdele, dela — — — — „ 1.20
 Materil înguste pt. bucătărie, desemn. 1 m. — — — — „ 16
 Scutitoare de părete, desemn. dela — — — — „ 60
 Scutitoare de părete, broiate, dela — — — — „ 1.20
 Mat-înguste p. bucătărie, brodate, dela — — — — „ 70

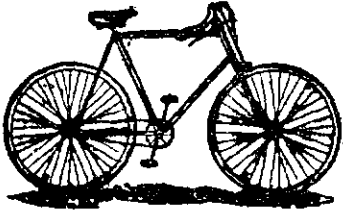
MUȘTERILOR MEI LE IMPRUMUT MODELE ÎN MOD GRATUIT.

Mare magazin de vitraje, store, bonfem și aripi de perdele. — Asortiment bogat.

BICICLETE

de renume mondial:

**THE CHAMPION
și PREMIER**

cu osie campanilară,

roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă garanții de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cor precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, a gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În urma circulației mare unde în toată Autro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körut 41.

Filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II, Margit-körut 6.
Catalogul de lux 1000 cu de chipuri se trimite gratuit.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-Lévay, via-A-via
de Tribunal.

Se recomandă pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și coșcari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor
socotesc taxa numai pentru 5.

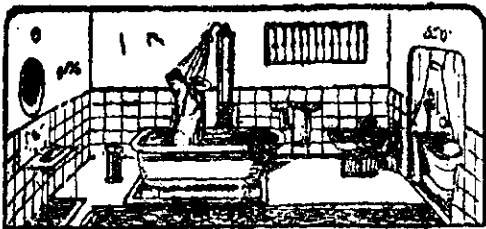

Cereți și
răspândiți
„ROMÂNUL” și
„POPORUL ROMÂN”
pretutindeni!

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.
Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

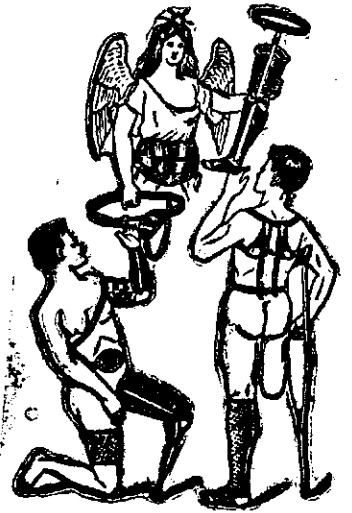
Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Recomandate de către cel mai renumiți medici

Bandaje

picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțele, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituttele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

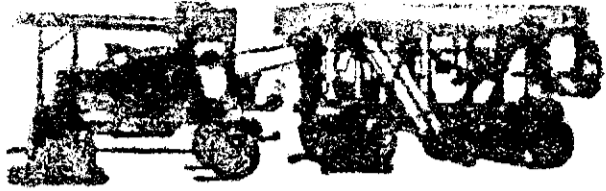
Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin,
Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

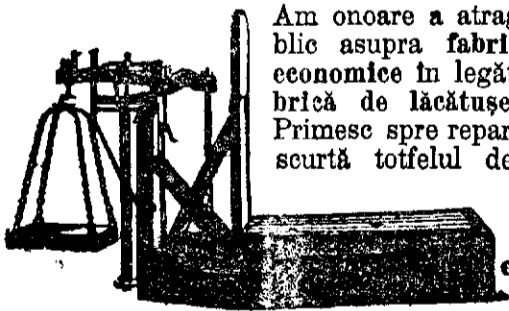
Cinei fabricii eu aproape 8000 lucrători și funcționari!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cu prilejul expoziției industriale din Lugoj premiat cu cel dintâi premiu cu: „DIPLOMĂ DE ONOARE”.

TÓTH ELEK Turnătorie de fier și metal, țesătorie de fer și fabrică de mașini

TELEFON nr. 22. LUGOJ - LUGOS TELEFON nr. 22.

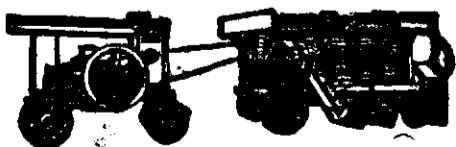
Am onoare a atrage atențiunea on. public asupra fabricii mele de mașini economice în legătură cu noua mea fabrică de lăcătușerie și de cumpene. Primesc spre reparare ieftin și în vreme scurtă totfelul de mașini economice, mașini de îmblătit, locomobile, părți de mașini, motoare ori străformarea lor, mori, cazane,

cumpene, pompe, tulumbi, etc. Indreptarea osilor mașinelor de îmblătit, etc. Benzin, motoare, absorbitoare de gaz pentru oleu brut, ori transportarea părților alcătuitoare în timp scurt, cu prețuri convenabile. Totodată recomand pâzele mele de fir, din fir negru ori zincuite, în orice mărime și cantitate, cu prețuri ieftine de fabrică. La dorință servesc cu prospecte și planuri gratuite.

Fabrică și atelier de reparatură pentru cumpene.

Mare magazin de mașini
:: economice ::

Agentura fabricii de mașini a căilor ferate ungare. Vânzare demotoare

Mai de multe-ori premiat cu medalie de aur și argint.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestre - -

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

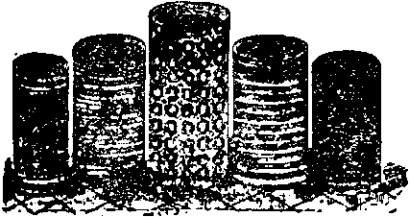
ROZSNYAY M.**A R A D.**

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

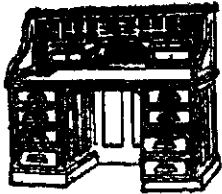

(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa
Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de doctilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

**Credit pe ipotecă, pe cambii și pentru ofi-
: cianți mijlocește :**

HERZOG SÁNDOR

ARAD, str. Weitzer János nr. 15.

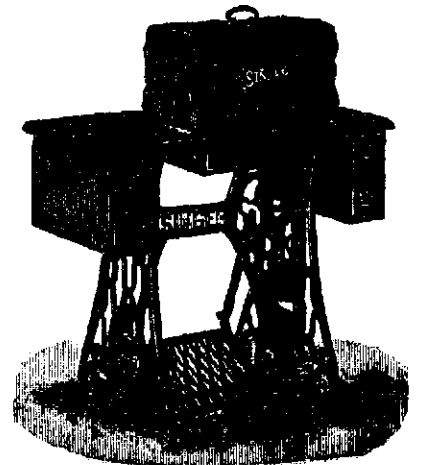
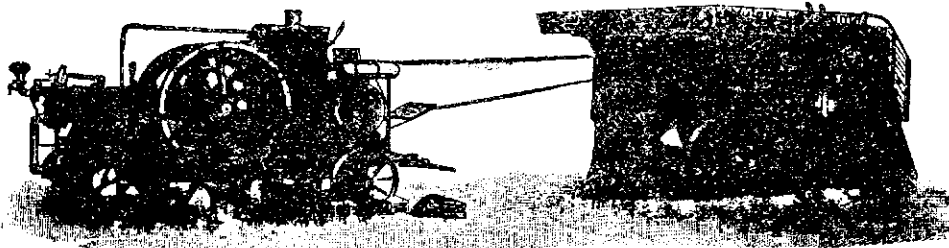
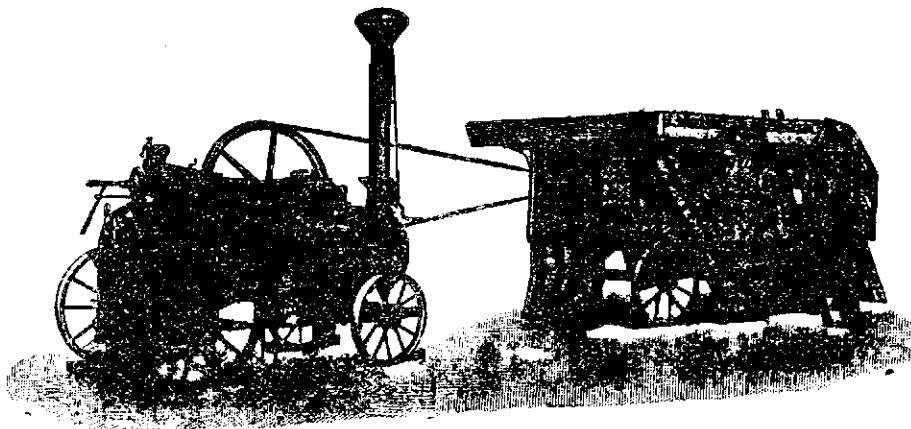
Nr. telefonului 376.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormac din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, eurile, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

— Cățiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez. —

MĂȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabricii complete din ciment

Hazai fémlenez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.

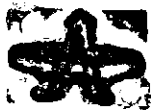
TELEFON: 93—13.

CIASORNICE, GIU-VAERICALE, GRAMA-FOANE și PLĂCI :
cu plătire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreagă țară la

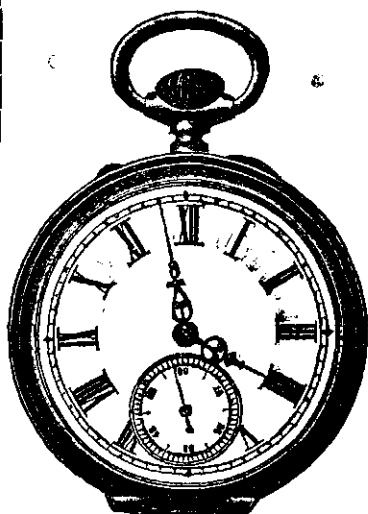
TOTH JÓZSEF,
orologier și chirometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimiteți catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramafon.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, anrit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și

aur cu mărgăritare și pietri turchestan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fil.

Cele mai bune
orologioare
cele mai solide și cele mai moderne
juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezășie de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notăz că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă seria că a cetit anunțul în „Românul”). Corepondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Folosește Doamnă

„**Crema Margit**” a lui **Földes**
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„**Crema-Margit**” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „**Crema-Margit**” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„**Crema-Margit**” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen
A R A D.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și mol nu se găsesc între ele. **Pentru trăsnicia flectării bucăți garantăm.**

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc. 1-80 1-90 2.— 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase „Koronagyémánt”

Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor grăcate sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Bittenbinder József,

sculptor și arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros

Hatyu uteza 61 szám (casa proprie).

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: **iconostase și altare, statui de piatră și lemn, amvoane și scene de spovedanie, Sicriul Domnului, Grota Mariei de Lourđ, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, strâni, pictură de biserică și altare.**

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Preț curent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc oriunde pe cheltuiala mea proprie.

